

Нова опозициска еуфорија

До кога ќе им биде добра Катица Јанева?

ИСИС меѓу сириските бегалци

Два процента се терористи

Самарас се вознемири

Зошто името стана приоритет?

Република

бр. 159, година IV ■ петок, 18 септември 2015 година ■ цена: 50 денари

БОНБОНА-БИЗНИСОТ НА СДСМ

ТЕЛЕКОМ, ЕВН И „МАЈКРОСОФТ“ ПАК НА МАСА

Кога пропагандата ќе замолкне?

Ни збор за односот
на ЕУ кон бегалците

(Не)вработеност

Историски најмалку
Македонци без работа

republika.mk

Не чекај весџи
за да видиш шџо се случува
ИНТЕРНЕТ ТВ

Република
www.republika.mk

ВОВЕД

Од што е Заев „повеќе од задоволен“?

6

АНАЛИЗА

ИСИС меѓу сириските бегалци

8

КОЛУМНА

Зошто името стана приоритет?

17

ЕКОНОМИЈА

Историски најмалку Македонци
без работа

18

ЛИЧНОСТ НА НЕДЕЛАТА

Дадилката Т.С.

22

ТЕМА НА НЕДЕЛАТА

Закон за дадилки има, ред нема

24

СВЕТ

Обидот за независност на Каталонија -
следна главоболка на ЕУ

26

КУЛТУРА | ИНТЕРВЈУ

Светозар Ристовски, филмски режисер

38

СПОРТ

Македонците и Лигата на шампионите

54

Настан на неделата

Кога пропагандата
ќе замолкне?

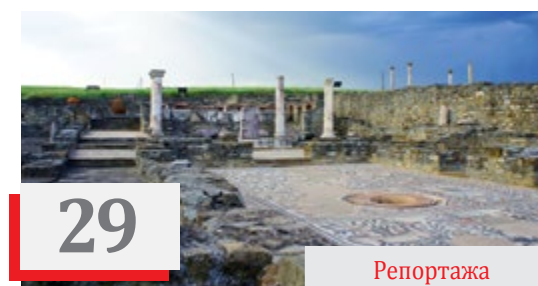
Анализа

До кога ќе им биде
добра Катица Јанева?

Актуелно

Телеком, ЕВН и „Мајкрософт“
пак на маса

Репортажа

Стоби- центар на културните
придобивки на античкиот свет

ДНИД Прва Република
ДООЕЛ Скопје

бул. Илинден бр. 9
1000 Скопје
republika@republika.mk
contact@republika.mk
sport@republika.mk

Директор: Доне Донеvски
Маркетинг:
Стојан Георгиеvски,
Габриела Мирчески
тел. 02 / 32 99 999
факс. 02 / 32 99 998

Издавач / редакција: ДНИД Прва Република ДООЕЛ Скопје
бул. Илинден бр. 9, 1000 Скопје

ж-ска: 500-0000007811-68
депонент банка: Стопанска Банка АД Битола

Претплата: тел. 02/3089-306

www.republika.mk ■ facebook.com/nedelnikrepublika

Главен и одговорен уредник: Ненад Мирчевски

Заменик главен и одговорен уредник: Билјана Зафорова

Редакција и соработници:

Александра Мазнева - Бундалевска, Невена Поповска,
Марина Костовска, Наум Стоилковски, Зоран Поповски,
Александрија Стевковска, Јана Јосифовска, Бојан Момировски

Колумнист: Горан Момировски

Лектори: Анета Љубецкиј, Тања Стевановска

Фотографија: Ѓорѓи Личовски, Александар Ивановски

Графички дизајн: Никса Георгиевски, Билјана Неделковска

Печати: Графички Центар Скопје, ул. Скупи 6.6.

Испечатени примероци: 4.000

Датум на печатење: 17 септември 2015

Нена Мирчевски | Главен и одговорен уредник

ВОВЕД

Од што е Заев „повеќе од задоволен“?

Среде еуфоричната прослава во СДСМ на која недостигаше само огномет, особено отскокна изјавата на Заев, кој рече дека бил „повеќе од задоволен“ од изборот на специјален обвинител. На оваа негова изјава сигурно ќе се потсетиме повторно, најдоцна до април (а може и многу побрзо) за да видиме дали, навистина, направил добра „зделка“ со изборот на Катица Јанева и со Законот за специјален обвинител или, пак, како по обичај, неосновано ги преувеличува очекувања обидувајќи се да наметне некаков притисок врз обвинителката уште од самиот почеток. Во меѓувреме, можеме да очекуваме од Соросовите перјаници постепено да ги зголемуваат нападите кон неа, сè со цел Јанева да ги затвори политичките противници на СДСМ за да може опозицијата, конечно, да победи во избори без противник. Но, што ако сценариото не се реализира според планираното? Тогаш алибито за поразот ќе биде без покритие токму поради еуфоријата која сега вештачки ја креираат на Павел Шатев признавајќи дека добиле и повеќе од што барале.

Од овие причини, се наметнува прашањето: Што го натера Заев да биде „повеќе од задоволен“?

Според Законот за специјален обвинител, специјалната обвинителка Катица Јанева ќе има право сама да донесе одлука колку помошници ѝ се потребни, но ќе избира од редовите на постојаните обвинители. Дали тоа значи дека Заев е повеќе од задоволен од работата на актуелните обвинители и целосно им верува дека ќе ја истераат работата до крај? Дали истите тие обвинители што до вчера ги нарекуваше „платеници“ и „полтрони на власта“ утре за него

ќе бидат професионалци? Па, нели обвинителството беше под целосна контрола на Груевски?

Дали Заев е повеќе од задоволен што предметите нема да се процесуираат во специјален суд, туку во истиот тој суд што лидерот на СДСМ неброено пати изјави дека не го признава?

Дали Заев е повеќе од задоволен од искуството на обвинителката? Ги смета ли како издржани забелешките на дел од стручната јавност дека специјалната обвинителка во својата кариера не работела на случаи на организиран криминал, злосторничко здружување, перење пари и други сериозни кривични дела за кои ќе се бараат докази од објавените бомби?

Дали Заев е повеќе од задоволен што специјалниот обвинител ќе има само 18 месеци да го истражува евентуалниот криминал на власта? Пресметале ли кај него во партијата само колку време ќе ѝ биде потребно за да ги преслуша нелегално прислушуваниите телефонски разговори? Или „некој“ ќе ѝ помогне со „совети“ на кои разговори да се задржи? Што е со објавените разговори во кои нема криминал? Ќе преземе ли некој одговорност за нарушување на приватноста? Никој во СДСМ не смее да помисли дека специјалниот обвинител ќе ги добие само тие снимки што Заев ѝ ги презентираше на јавноста по сопствен избор. На бирото на Јанева ќе мора да се најдат сите, ама буквално сите снимки, дури и неговите.

Тука не смее да се заборави ниту случајот „Пуч“ каде што лидерот на опозицијата ќе треба да даде многу сериозни одговори за да ја докаже

својата невиност, без притоа да се демантира самиот во секоја втора реченица. Не смеат да се заборават ниту аферите на другите членови на раководството на СДСМ, вклучувајќи го и последниот скандал со „Маѓар телеком“. Од таа една и пол година обвинителката добар дел ќе треба да посвети и на истрага за овие случаи. Ќе има ли доволно време да обезбеди издржани докази за сите сомнителни случаи или поради краткиот период многу афери ќе останат нерасчистени засекогаш?

Ако, сепак, Заев е свесен за сето тоа, тогаш е посебно задоволен од нешто друго. Дали „независната“ специјална обвинителка, навистина, нема да зависи од влијанијата на одредени меѓународни фактори, кои странските соработници на Заев и тоа како се заинтересирани да не се откријат? Поради тоа ли на Павел Шатев се надеваат дека и овој пат, како и во многу други случаи, ќе биде простен нивниот криминал? Искрено не верувам дека странците ќе си дозволат таква дрскост, но, и ако се случи тоа, не значи дека криминалците ќе бидат амнестирани од одговорноста пред народот. А пресудата ќе дојде брзо - на 24 април.

Ако Заев и другарите по сето ова сметаат дека треба да се повеќе од задоволни од добиеното, тогаш шото може да почне.

НАСТАН НА НЕДЕЛАТА

КОГА ПРОПАГАНДАТА ЌЕ ЗАМОЛКНЕ?

Германија ја спушти рампата за бегалците. По неа истото го стори и Австрија. Унгарија покрај бодликавата жица распореди и 6.000 полицајци за да не може пиле да прелета преку границата. Во арапскиот „Прирачник за бегалци“ Бугарија е претставена како земја која прва треба да се избегнува затоа што бегалците крвнички се малтретираат. Србија ги пренасочи бегалците кон Хрватска и прашање на време е кога ќе се затвори и таа граница

Но и покрај сè, за Соросовата пропагандна машинерија Македонија сè уште е единствениот злосторник во Европа кој немилосрдно се однесува со овие напатени луѓе кои се обидуваат по секоја цена да стигнат до предвидената дестинација.

Само неколку дена пред неочекуваниот пресврт во политиката на ЕУ кон бегалците, опозициските „стручњаци“ преку Соросовите медиуми фрлаа дрва и камења по министерот за надворешни работи, Никола Попоски, поради изјавата дека Македонија размислува за изградба на ограда на границата без притоа да се земе предвид сложеноста на проблемот. Откако Германија кажа „стоп“ и ја затвори границата, „експертите“ се збунија и замолкнаа.

Не може да не се забележи дека опозицискиот медиумски напад оди синхронизирано со нападите на некои западни медиуми и со реакциите од некои меѓународни претставници. Се

напаѓа секој потег на македонските власти, (каков и да е) а во исто време со молчење се одобруваат нехуманите реакции од членките на ЕУ. Нивната логика оди вака: само македонската полиција тепа, а безбедносните служби на западните земји со раширени раце ги чекаат оние што не го почитуваат редот во земјата во која влегле. Македонија е виновна што не може да се соочи со по 7-8 илјади бегалци дневно, но не е виновна Грција која организирано и масовно ги труп на нашата граница. Македонија е виновна што размислува да се заштити од цунамито кое нè очекува ако западот не ги отвори границите во најкраток рок, но не се виновни Унгарија, Австрија и Германија кои ги затворија границите. Ним, всушност, воопшто не им е гајле за бегалците. Гледаат само како да ги оправдаат илјадниците евра што ги добиваат од странски донатори. Дури и во случај утре целата држава да стане бегалски камп, Соросовите медиуми

Ако ЕУ не може да ги прими бегалците и ако не преземе ништо да го запре бранот (а реално има моќ да го стори тоа), тогаш каде ќе завршат тие луѓе?

повторно вината ќе ја најдат во македонските власти и во „нехуманите македонски граѓани“.

Во исто време, ниту опозициските експерти, ниту нивните медиуми не се осмелуваат да ја коментираат и да ја анализираат пораката од Европа дека „Европската унија не може да дозволи неконтролиран влез за да не се загрози социјалната безбедност на Европјаните“. Да бидеме на чисто, ставот на Брисел е легален, но не е оправдан од причина што со ваквата политика тие, иако најповикани, се оградуваат од проблемот и свесно го претвораат Балканот во голем бегалски камп. Ако ЕУ не може да ги прими и ако не преземе ништо да го запре бранот (а реално има моќ да го стори тоа), тогаш каде ќе завршат тие луѓе? Се разбира, како и што се предвидуваше уште на почетокот - во Македонија и во Србија. Повеќе од очигледно е дека проблемот на Европа веќе го полни и нашиот двор. Токму затоа е неверојатно да се сфати како може некои медиуми, кои наводно се борат за некаква слобода и демократија, толку безобразно да ги манипулираат и навредуваат македонските граѓани.

Лицемерието оди дотаму што некои опозициски аналитичари дури ја обвинуваат власта дека успешно ја користи кризата за јакнење на национализмот и ширење страв меѓу граѓаните од напливот на бегалците. Поидиотски тези не може да се слушнат. Не само Македонците, туку цела Европа е преплашена од бегалската криза. Зошто инаку Германија би ја затворила границата и би си дозволила сериозно да ги подре основните принципи на кои се темели Европската унија? Уште поидиотски е што се обвинуваат македонските граѓани дека се нехумани, а во исто време се велича човечноста на оние што не преземаат ништо за да се реши проблемот. ■

ИСИС ПРИСТИГНА СРЕДЕ НАЈГОЛЕМИОТ ХАОС ВО ЕВРОПА

Пишува |
Горан Момирски

Едно од сценаријата кое со месеци го разработуваат западните, но и дел од балканските безбедносни служби, е можноста од масовни напади на фреквентни локации во низа главни градови на членки на ЕУ. Причини да се размислува за најлошите сценарија има повеќе од доволно. Нападот на канцеларијата на сатиричниот магазин „Шарли Ебдо“, инцидентот во возот што сообраќа на релација Брисел - Амстердам и информациите дека секој педесетти бегалец од Сирија е потенцијален терорист и прикриен член на ИСИС, ја става Европа пред свршен чин. Континентот е без одбрана од налудничавите идеи на исламистите што сечат глави, палат живи луѓе и уриваат со векови стари споменици на културата само затоа што нивното толкување на Куранот вели дека чекорат по исправен пат, пат послан со крвави траги од недолжни мажи, жени и деца. Особено што за добро обучен терорист е доволен и кујнски нож за да предизвика масакр и општа паника.

Европската прагматика, рационализација и логика во овој случај е немоќна. Невозможно е да се борите со луѓе кои вистински веруваат дека Господ ќе ги награди за убиство на стотици невини жртви. Луѓе кои не само што не се виновни за ништо, туку најчесто, воопшто не знаат кои се разликите меѓу шиити, алавити или сунити ниту пак имаат информации за тоа кои се египетските Копти или сириските Језиди. Како да се борите со луѓе кои веруваат дека за нивните крвави пирови во пеколот ги чекаат 40 девици и вечен живот во благосостојба, која во животот најчесто не ја ни помириале.

Неколкумесечните најави на пропагандните единици на Исламскиот Калифат како политичка организација која стои зад вооружената организација Исламска држава (ИСИС), почнаа да стануваат реалност. Во Германија, во градот Штутгарт, за првпат во бегалски центар е уапсен член на ИСИС кој се барал со меѓународна потерница поради врбување на млади исламисти и нивно испраќање во Сирија и во Ирак. Опасноста е јасна и присутна. За можните терористички напади во Европа веќе не се зборува во идно време

Според сценариото споменато на почетокот на текстот (доколку навистина се оствари) западната цивилизација заедно со САД, иако засега Америка е надвор од опасноста со која се соочува Европа, ќе го има најголемиот предизвик од победата над фашизмот во Втората светска војна. Главниот проблем во ова сценарио нема да бидат оперативните мерки на европските полици и фаќањето на евентуалните напаѓачи, туку како да се спречат европските граѓани, особено оние што се симпатизери и членови на радикални партии и движења со својот одговор да предизвикаат уште поголем хаос.

Зголемениот број пратеници на крајно десничарски партии во Европскиот парламент не покажува само на зголеменото негативно чувство кон странците и кон нехристијаните од страна на сè побројниот дел од европските граѓани. Сè поголемата популарност на радикалните движења во Европа значи дека во состојба на радикализација на односите меѓу христијаните и муслиманите во Европа, може да дојде до интервенција на екстремни групи или на поединци кои во име на христијанска Европа ќе се

обидат да го одбранат континентот при што во знак на одмазда би напаѓале припадници на исламската религија.

Сценариото е многу едноставно и сите го знаат и ЕУ и НАТО, но и лидерите на Исламската држава на кои им е потребна верска радикализација на односите во Европа за да покаже дека муслиманите се секогаш жртви на христијаните. Активирање на неколку експлозивни напади во метроа, автобуси или на плоштади во европски градови не само што ќе го урне целосно сонот за Европа без граници и за безбеден континент, туку ќе внесе огромен немир и желба за реваншизам кај европските радикали. Исламската држава ќе стори сè што може да ги предизвика унгарските, германските, словачките, балканските или полските радикали од сите бои да почнат напади на „сè што не е христијанско“ што и не е многу тешка мисија, ако се знае дека само во Германија и без терористички напади од страна на исламски екстремисти во послед-

ниве шест месеци имало преку 150 напади врз центри за бегалци и азилантски центри во кои се сместени 99 проценти муслимани.

Потенцијалот на „Неорганизирана Европа“ да ги игнорира повиците на легитимните институции за воздржаност и да возврати на терористички акции е огромна. Во таква ситуација која веќе не е само малку веројатно сценарио, Европа ќе се соочи со сцени какви што немало од протерувањето на Евреите во средниот век, од Крстоносните походи и од обидот на Хитлер да завладее со светот.

Фактот што во Европа и без половината милион бегалци што годинава пристигнале од Сирија, Авганистан и од Ирак живеат речиси 120 милиони муслимани, укажува на тоа дека каков било конфликт и напад од една група нема да биде премолчен од другата страна. Без Турција во Европа во 2010 година живееле околу 45 милиони муслимани што било околу шест процен-

ти од населението, а во членките на ЕУ официјално пред пет години имало околу 20 милиони исламски верници што претставува околу четири проценти од населението или со други зборови, доволно голем потенцијал за религиозен судир од досега невидени размери.

Ако се суди според начинот на кој досега европските лидери го решаваа проблемот со бегалците, нема простор за оптимизам кога ќе дојде на ред да се решава проблемот со членовите на ИСИС. Всушност, прашањето на бегалците и на европскиот консензус е последната шанса стариот континент да се подготви за уште поголемиот предизвик што ја очекува. Ако нема договор за дистрибуција на бегалците, ако нема соодветна размена на разузнавачки информации (како што реално нема), тогаш шансите Европа подготвена да ги дочека разулавените екстремисти што

патуваат или веќе допатувале прикриени како вистински бегалци, се минимални. Време за подготовка има сè помалку, а наскоро можеби ќе нема воопшто.

Либански министер тврди дека два процента од бегалците се терористи

Министерот за образование на Либан, кој го придружуваше британскиот премиер Камерон за време на посетата на бегалските кампови во оваа земја, ја потврди контроверзната информација која пред еден месец ја пренесоа медиумите на островот според која, преку 4000 илјади членови на ИСИС се префрлени во Европа и чекаат команда за извршување на терористички напади. Министерот Елиас Боу Сааб тврди дека еден од педесет сириски бегалци е потенцијален терорист и дека два процента од сите сириски бегалци се цихадисти испратени од Исламската држава во Европа. Сааб не изложи докази за ова тврдење но не смеаме да се сомневаме дека министер на една од државите на Блискиот Исток која во последниве 40 години трпеше огромни разорувања како резултат на конфликти меѓу голем број различни верски и етнички фракции, знае што зборува. Според Сааб, овие инфилтрирани оперативци на ИСИС патуваат преку Турција и преку Грција, што значи дека голем дел од нив ја минале или допрва ќе ја минат и македонската граница. ■

МАКЕДОНИЈА НЕ Е ВО ЕВРОПСКИТЕ ПЛАНОВИ ЗА БЕГАЛЦИТЕ

Германскиот вицеканцелар, Зигмар Габриел, деновиве кажа една работа која е многу важна за Балканот и пред сè, за Македонија. Според заменикот на канцеларката Ангела Меркел, Европската унија нема план да ни ги остави бегалците нам, на Србија или на Босна и Херцеговина. На сите во ЕУ, па и на министерот за економија на најбогатата европска држава, им е јасно дека товарот ќе мора да го преземат земјите кои се дел од ЕУ, а не оние кои поради разни причини, не се дел од Унијата. Грција, Унгарија и Италија се државите кои ќе мораат да градат кампови и прифатни центри каде што ќе бидат разгледувани барањата за азил по што може да започне дистрибуцијата на намачените Сиријци и на други државјани. Потоа според Берлин, стотиците илјади бегалци ќе можат да го продолжат патот и да ја пополнат празнината создадена со белата чума во најголем дел од европските членки.

Сè дотука за Македонија е добро, но логично се поставува прашањето дали ЕУ ќе ја остави земјата сама да се соочи со евентуални терористички групи кои, во неможност да влезат во ЕУ би се сместиле кај нас. Апсењето на десетина лица за организирање на доброволци за редовите на Исламската држава покажа дека во Македонија има плодно тло за формирање радикални мрежи кои можат да бидат логистика за посериозни акции. Ако Македонија не добие помош при соочување со овие групи кои имаат мултинационален карактер и одлична поврзаност со криминални и со радикални верски структури, не се исклучува драматичен развој на настаните во кој политичката стабилност не може да се планира ниту на краток рок, а не пак на среден или на долг рок. Како и ЕУ така и Македонија во таков случај ќе мора да се подготви за најлошото, со надеж дека ќе биде поарно.

КОГА ГЛУМИТЕ ЕУФОРИЧНОСТ, А ВИ СЕ ПЛАЧЕ

Поучени од минатото, реално е да си го поставите прашањето: Кога опозицијата ќе почне да плука по специјалната јавна обвинителка? Веројатно, во првиот момент кога ќе покаже дека е реална, објективна и професионална и дека не залудно ја заслужила домашната и меѓународна поддршка. По аналогија, патетичниот наслов „Ајде Като, ајде злато“ ќе го сменат со „Като мори душманке“. Калајџиев веќе почна...

Пишува | Љубчо Цвејанковски

Се секавате ли на опозициските химни за еврокомесарот Јоханес Хан? Да, тие беа неизоставен дел од пофалното слово на сите опозициски пера и на кажаното од челниците, неписмена реализација на скриените желби. Едноставно, требаше да дојде и да им даде сè што не заслужиле. Своите каприциозни желби ги базираа на позиции што им се јасни само нив. А тоа беа т.н. бомби, чиишто детонации ги слушнаа само страстите поддржувачи, низ чиишто вени тече самозамислена сина крв. За сите други во државата, со обична, црвена крв и без

комплекс на предодреденост за владеење, се работеше за петарди и за незаконски снимени разговори, пренесени со сопствен и сомнителен вовед. Како и да е, опозицијата се крстеше во Хан. И тој дојде, виде и замина. Со реален и објективен став. Си споменувате, следувааше ултра брза трансформација на чувствата на опозициските „професионалци“, кои му закачија дузина афери. За неколку часа, разочараните опозиционери од Австриецот создадоа чудовишното обременето со мито и со корупција – секако, платени од ВМРО-ДПМНЕ. Истите тие Соросови миленичиња,

кои дента го фалеа, вечерта веќе плукаа по него и радосно еден од друг ги препишуваа најгрдите писанија за него. Инстант трансформација од спасител до персону нон грата за само неколку часа.

За неколку дена им „светна“ дека спасот, всушност, бил во САД и во доаѓањето на Викторија Нуланд. Повторно химни и дузина епови за нејзината ролја во Украина, небаре тоа беше нешто позитивно. Цел месец

пред посетата најавуваа дека ќе дојде и ќе реши сè. Се разбира, во нивна корист. Ја наредија со епитети од рангот на булдожер и што ли уште не. А таа дојде, виде, не коментираше ништо и си замина. Кефот изостана, Нуланд беше одмерена и реална. Но, за разлика од Хан, по неа не плукаа затоа што беше од САД. Молк кај корисниците на ред проекти на УСАИД и на американската амбасада и, најважното – таа беше од земјата на даржливиот донатор со унгарско потекло. Дојде и договорот во Пржино, глумеа и таму, но изборите беа најавата за свилениот конец. Непромисленото експресно одбивање, пак, на понудата за изборен бонус за победникот, буквално, ја уби лажната еуфорија. Но тие што ја создаваа не замолкнаа. Принципот е „класика“, дејствување што е силно одобрено од партијата. Не дај Боже да напишат програма или да дадат каков и да е предлог што ќе кореспондира со вистинските можности на државата. Тоа е еднакво на богохулење. А тие атеисти... Настрана што само што срцепарателно раскинаа со 82 невладини организации. Така рече Заев, нели? И така „Ајде“ ја притиснаа Катица Јанева, уште неназначена. Непартиски, граѓански. Абе „Ајде“...

КОГА СДСМ КЕ ПОЧНЕ ДА ПЛУКА ПО СПЕЦИЈАЛНАТА ЈАВНА ОБВИНИТЕЛКА?

Формулата со лажна, евтина еуфорија ја применија и при изборот на специјалниот јавен обвинител. Познавачите велат дека е крајно време партијата да се фати за конструктивна работа и да престане со глумирањето. Особено, кога ќе земете предвид дека лажната еуфорија е лош рецепт, кој ви носи катастрофални резултати во низа. Можеби е најлесно и ви лежи на карактерот, но луѓето веќе се прашуваат што е поентата на овој мазохизам. Другите, пак, многу реално го поставуваат прашањето: Кога опозицијата ќе почне да плука по специјалната јавна обвинителка? Веројатно, во првиот момент кога ќе покаже дека е реална, објективна и професионална и дека не залудно ја заслужила домашната и меѓународна поддршка. По аналогијата што произлегува од историјатот на дејствувањето, патетичниот наслов „Ајде Като, ајде злато“ ќе го сменат со „Като мори душманке“. Калајџиев почна и си кажа што му лежи. Сè друго е само прашање на време. А тие го немаат. Тик-так, тик-так, отчукува часовникот. Избори се ближат...

КАРАКАМИШЕВА-ЈОВАНОВСКА: ЗА СДСМ, НАПАДОТ Е НАЈДОБРА ОДБРАНА

СДСМ постојано игра една иста политичка игра, која би можела да се опише со неколку збора - виновникот мора да биде некој друг, а победникот секогаш јас (СДСМ), вели проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, според која за оваа партија и не постои друго, а за сè во државата им се виновни премиерот Груевски и „режимот“.

КАРАКАМИШЕВА-ЈОВАНОВСКА: До совршенство ја имаат совладано тезата „Нападот е најдобра одбрана“, со едно нејзино продолжение во сдсмовски стил, „посебно тој што може најбрзо да нè донесе до власт без избори“. За реализација на оваа теза СДСМ има подготвено цел плукачки арсенал, и во партијата и надвор од неа, во форма на скапо платени поддржувачи, кои секогаш се во состојба на готовс, само е потребно да добијат партиски знак. Во таа плукачка игра не е поштеден никој од домашната политичка сцена, но, кога е потребно, и никој од меѓународната политичка сцена. Ако се има партиска процена дека плукањето против Хан или Орав може да донесе политички поен плус, артилеријата п(л)ука беспштедно. За оваа партија сè е дозволено, освен тоа што во демократски услови е нормално и разумно да се очекува од една партија. Во недостиг на квалитетна партиска програма, во недостиг на квалитетни проекти и понуди за подобар живот на граѓаните, раководството на СДСМ целото свое време го троши за наоѓање виновници за сите нивни посакувани, а нереализирани фрустрации.

И така, пронаоѓањето квалитетни начини за намалување на невработеноста, вели Каракамишева-Јовановска, се претставува како предизборен маркетинг, а континуираното намалување на невработеноста во целиот период на владеењето на ВМРО-ДПМНЕ како некаква партиска магија, партиска мантра или нешто слично.

КАРАКАМИШЕВА-ЈОВАНОВСКА: Сега гледаме дека вината за немањето ефект кај јавноста каков што посакуваа од нивните „бомби“ ја наоѓаат кај јавното обвинителство и кај судството во РМ, кои, наводно, не постапуваат во согласност со европската практика, иако и самите немаат поим каква е европската практика токму за прашањата што ги злоупотребуваат за дневно-политички потреби. За нивниот слаб рејтинг меѓу граѓаните, кој, како што се потврдува, постојано е во надолна линија или во статус кво, виновни се граѓаните на РМ, кои, според изјавите на нивните најгласни перјаници, немаат доволно интелигенција, немаат храброст да му се спротивстават на „режимот“, дека се проста и неискапена маса, и слични негативни квалификации. Со еден збор, виновен им е секој што не мисли како нив. А нивните мисли,

дури и човек да има желба да ги разбере, не можат да се опишат со други зборови, освен како крајно деструктивни и крајно неразумни. Едноставно, не е нормално, и политички е крајно неопортуно постојано да се пласираат тези дека сите што не мислат како нив се лоши и мора да бидат сменети со подобри (нормално, по предлог на СДСМ), затоа што тоа не е, ниту може да биде платформа на која треба да се заснова високата политика. Таквите тези не се добри за негување на добри меѓучовечки односи со муштериите во локално продавничко, а не, пак, за нормално функционирање на една држава и на нејзината национална политика. Место да продолжува со раздорот, со поделбите на добри и на лоши луѓе, на луѓе од замислениот „режим“ и на луѓе што не се дел од тој „режим“, место постојано енергијата да ја расфрла во организирање разни пленуми, „граѓански платформи“ и слично, место да бараат дежурни виновници во народот за сè и сешто, многу подобро за државата, но, пред сè, за СДСМ би било ако раководството, конечно, се фокусира на реалните прашања и одговори за политичките, економските и за другите теми во државата. Ако раководството на СДСМ има намера политички да преживее и да биде корисно за државата и за граѓаните, и ако има намера да ја оправда основната цел на своето постоење во СДСМ, потребно е што поскоро да се врати од изместената лента и да почне да функционира нормално. И покрај тоа што е многу полесно да се трча по друг и да се оцрнува за свои потреби и интереси, СДСМ, конечно, треба да сфати дека тоа не поминува кај граѓаните и дека не е картата со која ќе може да дојде на власт во некое догледно време.

НЕ МЕЧКАТА, ПРОБЛЕМОТ Е КОГА КЕ ЗАИГРА ПАПАТА

Велат дека кога мечката ќе заигра во дворот на комшијата, набргу ќе заигра и во вашиот. Во СДСМ, пак, имаат друга изрека, која вели: Кога папата ќе заигра, мириса на промени во партијата. Но не во дворот, туку во дневната соба, во центарот на случувањата или, подобро кажано – промени во раководството. Не какви било, туку ригорозни и многу болни за тие што ќе ги искушат. Велат дека проблемот е голем и кога ќе заигра два-три чекора во ходник, а се мултиплицира и надградува во моментот кога тоа ќе се случи во јавност. За жал на многумина чауши во партијата, се случи најавата за функционерскиот партиски егзодус. Партијците сè уште раскажуваат за еден ваков излет на папата, кога по една свадба на поранешна новинарка, на која тој вака јавно се отпусти, следуваа силни промени во СДСМ. Стравот на недоветните е дека по ороото во Слатино, ќе се повторат епизодата, а тие ќе ја доживеат судбината на раководството, чијшто лидер денеска има пресуда со правосилност, која е прашање на време. Бадијала тој е „само“ папа, а тие на ранг на Спасител. За голема жал

на новокомпираните ороводци на партијата, Бранко Црвенковски излезе од илгала, заигра и максимално се отпусти во Дебарско. Настрана, по речиси една цела година откако беше како исчезнат во акција. Познавачите на состојбите во партијата велат дека не се случува често ваков чин, а кога ќе се случи, има силна причина за ваквото емоционално отпуштање. Најчесто, се работи за паѓање тежок товар од душата на социјалдемократската икона. Тие нирваната ја толкуваат како одраз на сè подлабокото тонење во калта и непромисленоста на неговиот наследник. Резултатите на изборите за половина година се јасни, а со тоа и судбината на врхушката. Има две можности – или ќе си заминат мирно, или ќе ги сменат. Ова, пак, ќе отвори простор и потреба од лидер. Некој што, конечно, по толкав пост ќе ги врати на старите добри позиции. Познато и искусно лице. Што мислите, кој ќе биде спасителот? Сто проценти нема да биде од Муртино. И ете причина за отпуштање и за едно оро. Едноставно, време е за славење... ■

КОЛКУ „БОНБОНИ“ ИМА МАКЕДОНИЈА?

Македонската политичка историја има неколку „славни“ изјави што веќе, сигурно, се дел од фолклорот. Бидејќи сè што е поврзано со 15 септември „особено“ се нагласува, секоја деловна зделка на штета на граѓаните се нарекува „бонбона-бизнис“. Аферата „Телеком“, по објавеното сведочење на Слободан Богоевски, пак ги отвора прашањата колку вакви „бонбона-бизнис“ се случувале на штета на граѓаните и дали Јавното обвинителство ќе може да ги расчисти старите сметки и да ги врати краците на „октоподот“ од 90-тите каде што им е местото - во историјата

Пишува |
Наум Сјоилковски

Тоа што сведочењето на Слободан Богоевски, човекот со лукративна (профитабилна) биографија, како што самиот ја опишува, пред њујоршкиот суд, доведе да се отвори приказната за Телеком во македонското Јавно обвинителство по слушнат глас, дава надеж дека полка ќе се одмота клопчето за многуте таканаречени „бонбона-бизнис“, кои ги притискаат граѓаните, а кои на нивна штета им се наметнати од позиција на моќ.

Во процесот против тројца поранешни директори на „Маѓар телеком“, кој го отвори американската Комисија за хартии од вредност поради коруптивни дејности во странство, Богоевски посочува имиња на поранешни и на актуелни функционери, кои биле вмешани во политичка бизнис-зделка за да спречат на македонскиот пазар да влезе конкурентска фирма. Наведени се милионски суми евра за обезбедување главна улога на македонскиот пазар, со што компанијата би се здобивала со профит на штета на граѓаните.

Но, не се само сведочењата на поранешниот разузнавач. Истото дејство, но и истите актери, се повторуваат и во пресретнатите дописи во компанијата на тогашниот директор Атила Сендреј, кој го опишува и начинот на кој ќе се спречи почитувањето на европските норми за конкурентност на пазарот - во случајот, трет телекомуникациски оператор. Меѓу наведените се и тогашните премиер и вицепремиер Владо Бучковски и Радмила Шекеринска, Андреј Жерновски, Ристо Пенев, поранешни влијателни пратеници во конкретни собраниски комисији, челници од тогашните коалициски партнери ДУИ, како Али Ахмети и Муса Џафери, и ред други попознати и непознати имиња за јавноста.

Сведочењето на Богоевски, како и документите што ги објави интернет-порталот „Република“, сега се цел на Јавното обвинителство. Тоа, пак, што се очекува од отворањето на предметот е да даде одговори за спрегата на моќта меѓу политиката и бизнисот во Македонија.

БОНБОНА-БИЗНИС

Аферата „Телеком“ се расчистува во Њујорк бидејќи во времето за кога се вели дека се случувал поткупот, унгарската компанија котираше на Њујоршката берза и затоа подлежи на американскиот закон. Споменатите имиња од некогашниот партиски врв на СДСМ, пак, дома се познати и по други докажани и недокажани зделки.

Случајот „Телеком“ и името Сендреј не се непознати за јавноста, поточно, за правната фела во Македонија. Исто како и за други слични случаи што биле отворени за корупција во која се вмешани високи политички личности, се зборувало за нив, но најчесто завршувале без резултат. Ако на аферата „Телеком“ се надоврзат аферите „Мајкрософт“, „Глобал“, „Бачило“, „Армиски делови“, како и ред други поголеми или помали, се поставува прашањето колку Македонија поседува(ла) можности за „бонбона-бизнис“.

Терминот „бонбона-бизнис“ влезе во македонскиот фолклор како синоним за продавањето на македонското електростопанство, но и за секој друг бизнис, кој, во спрега со политичката моќ, завршува на штета на граѓаните. И покрај големите противења и од опозицијата и од народот, со аргументи дека тоа нема да ја подобри сликата и само ќе ја отежни живејачката на граѓаните – продажбата на електростопанство беше претставувана како голем успех, односно „бонбона-бизнис“. За потсетување, за ЕСМ беше објавен тендер кон крајот на 2005 година, а по неколку месеци „ЕСМ – дистрибуција“ беше продадена непосредно пред парламентарните избори.

И поранешниот директор на ЕСМ, Панде Лазаров, фирмата ја гледал како „бонбона-бизнис“. Тој ја злоупотребил позицијата за да заработи дополнителни 340 илјади евра провизија при набавки на опрема за ХЕЦ „Коз-

јак“ и за РЕК „Осломеј“. Од 1996 година до 1998 година му легнувале пари на сметка во банка во Унгарија. Во 2008 година беше осуден на пет години затвор и му беа конфискувани половина милион долари. Тој се бранеше дека се работело за наплата на консултантски услуги. Пресудата беше потврдена и од апелациониот суд.

Меѓу „бонбоните“ е и договорот со „Мајкрософт“ што во 2003 година го потпиша владата на Владо Бучковски, чиешто име и кабинет се посочуваат пред судот во Њујорк во сведочењата и во доказите против тројцата директори на „Маѓар телеком“. Потписот на договорот е на Радмила Шекеринска, чиешто име, пак, во документите од Сендреј стои како одговорна за донесувањето на законските решенија, кои, како што стои, се по „мера“ на унгарската компанија.

„Мајкрософт“ тогаш со договорот доби околу 3,5 милиони долари, трипати повеќе од потребното, за што реагираше и тогашниот чувар на народниот трезор, гувернерот Петар Гошев. За потсетување, случајот не доби завршница поради интервенција на Бранко Црвенковски од позиција на претседател на државата.

Како случај без решение, подоцна, во 2008 година, остана и „Глобал“, во кој главна рола имаше струмичкиот градоначалник Зоран Заев, со четворица соработници. Политиката најдиректно се вмеша во запирање на овој случај, откако Црвенковски со одлука за аболуција го затвори случајот.

Оваа куса низа - но само поради просторот во неделникот - е само потсетување на „бонбона-бизнисот“, чиишто почетоци се врежани во македонската историја од осамостојувањето и од смената на економскиот систем, кога се случуваше приватизацијата преку обезбедување на компаниите и преземање од тогашните политички функционери.

КЕ ОТВОРИ ЛИ ИСТРАГАТА И ДРУГИ СЛУЧАИ?

Во поновиот фолклорен речник длабоко е влезена и реченицата „Не СДСМ, туку 'свети' СДСМ ако е инволвиран нема да биде поштеден“, кажана од Бранко Црвенковски во еден драматичен говор во парламентот во пролетта 1997 година, во својство на премиер и лидер на тогаш владејачкиот СДСМ. Повод беше аферата „ТАТ“, но и „октоподот“, кој „пуштил краци насекаде во државата“. Неговата изјава стана синоним за неуспешната битка на социјалдемократите со корупцијата и со криминалот. А како што течат годините, на виделина излегува дека „октоподот“ не може да се бори против себе. Во тој контекст, не смее да се изостават и актуелните случаи за корупција и за барање мито од актуелниот лидер на СДСМ.

Во 2005 година, еден неделник во Македонија објави факсимили од швајцарски банки, кои покажуваа 12 милиони американски долари на сметка на Црвенковски. Случајот заврши на суд, но откако поранешниот претседател го тужеше за клевета првиот човек на неделникот. Спорот го доби, а факсимилите беа оценети како фалсификат. Оваа афера и денес е предмет на шпекулации и на коментари.

- Не почна оваа работа во 2006 година. Туку во 1994 година - посочува поранешниот обвинител Сотир Костов, кој додава дека тоа што излегува сега на површина не ја изненадува јавноста, тоа што раководството на Сендреј работело нечесно; додека со некакви спонзорства се градеше позитивен имиџ, под маса се жнееле големи пари. Тие биле толку моќни да си обезбедат да не им влезе конкуренција преку подмитливите политичари, каде што, всушност, е и основата на „бонбона-бизнисот“.

- Обвинителството треба да покаже храброст и да почне да ја расчистува аферата, да поведе постапка, ако е потребно и против Н.Н. на почеток. А потоа, конкретно, да се види кој земал пари, кој давал пари, па и каде затаила истрагата тогаш, во тоа време - посочува Костов конкретно за случајот „Телеком“. Тоа, пак, може да доведе и до почеток на расветлување на нови афери за кои се зборувало во јавноста.

- Кога се „чепка“ една нечесна работа, ќе се најдат најмалку две три линии што ќе одведат во друг правец и до други зделки, до други случаи - објаснува поранешниот обвинител.

Главната работа е во истрагата, во преткривична постапка, индициите

да поминат во основи за сомневања, основани сомненија и тогаш ќе се дојде и до доказите, посочуваат правниците. Да се најде каде и како влегле парите. Друг пат се документите. Тоа што поминува времето не значи дека е во корист на подмитливите. Пример за тоа е успешното спроведување на истрагата за префрлањето на парите на Лазаров. На тоа може да се додаде и промената на „правилата на игра“ во Швајцарија од каде што се објавуваат имињата на лицата и на фирмите што имаат тајни банкарски сметки. По информацијата дека кај нив имаат сметки и македонски државјани, Јавното обвинителство во мај отвори предмет по допрен глас.

Засега дел од споменатите имиња во сведочењето на Богоевски и во пишувањата на Сендреј преку медиумите се оградија од обвинувањата, нарекувајќи ги клеветата. Но тоа нема да го тргне вперениот прст на јавноста кон нив. Затоа на оваа истрага, но и на тие до кои би можела да доведе, како што вели Костов, може да се гледа и како на пресвртница, која, на крајот, би го сместила менталитетот на „октоподот“ таму каде му е место - во историјата. Само така македонските граѓани ќе можат да најдат утеха за нанесените неправди од минатото, но и сигурност дека нема повторно да бидат жртви на некој нов ваков „бонбона-бизнис“. ■

НОВА ДЕМОКРАТИЈА СО НОВА ТАКТИКА

КОЈ СЕ ВОЗБУДИ ОД МЕМОРАНДУМОТ ЗА РАЗБИРАЊЕ?

Дваесет години откако актуелниот шеф на грчката опозиција ги урна можниот договор за името и тогашната грчка влада, и пет години откако ја презеде премиерската позиција, по што ја водеше владата во јануари, Неа демократија јавно го нагласува проблемот за името. Што стои во заднината на инсистирањето на главниот дипломатски стратег на Самарас името, заедно со Турција и со Кипар, да стане приоритет во грчката надворешна политика?

Пишува | Горан Момирски

Знаат ли Кумуцакос и неговиот шеф нешто што не знаеме ние, па сега се обидуваат да се приклучат на процесот што може да значи крај на непријателството меѓу владите во Атина и во Скопје, или, пак, се работи за уште една скриена игра на Самарас во која СИРИЗА треба да биде извадена на лизгавиот терен на спорот за името и поразена со старите националистички финти на шефот на Неа демократија?

Според Јоргос Кумуцакос, кандидатот за пратеник од опозицијата, кој кариерата ја почна како портпарол на министерката за надворешни работи во времето на Караманлис, Дора Бакојани, дојде време да се најде решение за името. Поранешниот европратеник, а сега човекот што ја поставува дипломатската агенда на Неа демократија, ова го кажа на предизборен настан во Атина. За разлика од претходните изборни кампањи кога сегашната опозиција го користеше името само за фалење колку е партијата непопустлива или за да нападне некој дека е „мек кон скопското прашање“, сега Кумуцакос, кој е шеф на одделот за надворешна политика на Нова демократија,

името го стави во сериозен контекст и зборуваше за приоритетите на грчката дипломатија и за начините на кои неговата партија би ја водела грчката надворешна политика доколку дојде на власт по изборите на 20 септември. Сепак, не треба да се биде наивен и да се верува дека нешто драматично се променило кај грчката десница, која со умерена политика уште на почетокот на деведесеттите години на минатиот век можеше да здобие пријателски настроена држава на северната граница. Досегашното искуство вели дека некој или некои процеси го натерале Самарас спорот за името да го стави во сериозно пакување, место да го користи само за евтин популизам. Дали, можеби, се работи за притисок од САД, Германија или од некој трет фактор или, пак, кај него постои страв дека премиерот Ципрас би можел без голем потреси да го затвори прашањето за името по спроведувањето на меморандумот за разбирање што го предложи министерот Косијас? Не може да остане тајна што стои во заднината, но, во секој случај, добро е што Самарас признава дека името мора да биде решено, иако само во кампања.

ПАРИТЕ И ГЕОПОЛИТИКАТА МОЖАТ ДА ЈА ПРОМЕНАТ СИТУАЦИЈАТА

Дел од аналитичарите не ја исклучуваат можноста врз низата одлуки во грчката политика директно влијание да имаат руски деловни или политички структури, кои поаѓајќи од интересите на Кремљ се обидуваат да смират или да загреат тензии во одредени региони од Земјината топка. Во тој контекст не можат целосно да се исклучат последиците врз дипломатските чекори од шпекулациите за изградба на гасоводот „Турски тек“, кој доколку поминува низ Македонија и продолжи кон Србија и Унгарија, на Грција ќе ѝ носи милијарди евра. Сума што за секоја политичка партија во Грција е многу покорисна од ирационалниот спор за името. Исто како што неодредените најави од Кина и од Србија за изградба на брзи пруги и за спроведување на проектот Дунав - Морава - Вардар - Солунски Залив понекогаш ги омекнуваат срцата на „чуварите на црвените линии за името“. Чувањето на отворен коридор за бегалците кон Македонија е уште една потенцијална причина за испраќање макар и лажни сигнали за добрососедство од Грција кон Македонија. Македонија не треба да се плаши од овие сигнали, без разлика од која инстанција во Грција и да доаѓаат, па макар тоа да е тврдокорниот националист Самарас. Доколку има искрена и потврдена желба за решавање на спорот, а притоа двете страни да го зачуваат достоинството и националните интереси, тогаш Македонија треба да преговара со секого, па дури и со луѓето што во последниве 25 години се причина за историска неправда и за тоа што Македонија сè уште не е членка на НАТО и на ЕУ. ■

ИМА ПОВЕЌЕ НЕВРАБОТЕНИ МАЖИ ОД ЖЕНИ

Континуираното намалување на стапката на невработеност преку отворање нови работни места се должи на мерките за поттикнување на вработувањата кај домашните компании и на влезот на нови странски инвестиции. Сето тоа овозможило во вториот квартал од годинава, во споредба со првиот квартал, статистиката да покаже дека бројот на невработени се намалил за повеќе од 5.500 лица. Во однос на истото тримесечје минатата година, бројката на невработени се намалила за 13.729 лица

Пишува | Александрија Сџевковска

За петнаесет години стапката на невработеност е намалена за 11,9 проценти поени, односно од 2005 година досега се отворени речиси 200 илјади нови работни места. Ова го докажуваат последните официјални статистички податоци, според кои во вториот квартал од годинава стапката на невработеност се спуштила на историски 26,8 отсто, со тенденција за натамошно намалување. Колку за споредба, во 2005 година невработеноста изнесуваше рекордни 38,7 отсто. Континуираното намалување на стапката на невработеност преку отворање нови работни места се должи на мерките за поттикнување на вработувањата кај домашните компании и влезот на новите странски инвестиции. Во вториот квартал од годинава, во споредба со првиот квартал, статистиката покажува дека бројот на невработени се намалил за преку 5.500 лица. Во однос на истото тримесечје минатата година, бројката на невработени се намалила за 13.729 лица. Во второто тримесечје од 2015 година, имало 956.174 лица активно население од кои вработени 699.578, а 256.596 лица се невработени. Стапката на активност во овој

период е 57 отсто, стапката на вработеност е 41,7 отсто. Статистиката забележи дека имало повеќе невработени мажи, отколку жени.

Забележливо е опаѓање на стапката на невработеност кај сите старосни групи, но најмногу е изразена кај младите лица од 15 до 24-годишна возраст. Така кај оваа старосна група, во вториот квартал од годинава стапката на невработеност изнесува 46,3 отсто, што претставува намалување од 8,9 процентни поени, во споредба со вториот квартал лани, кога стапката на невработеност изнесуваше 55,2 отсто. Континуирано намалување на невработеноста се забележува и кај другите старосни групи. Кај тие од 25 до 49 години, како и кај постарите, од 50 до 64 години, стапката на невработеност е намалена за половина процентен поен. Најголем процент на вработеност, традиционално, има во преработувачката индустрија, земјоделството, трговијата и во финансиските дејности.

Континуираното намалување на невработеноста е долгорочен

процес, кој во последните неколку години се должи на повеќе мерки и активности што ги вовеле Владата.

■ Намалувањето на стапката на невработеност се должи на неколку фактори, меѓу кои, позначајни се следниве:

- 1 Ефективно спроведување на владините мерки за самовработување. Дадената шанса ја искористија поголем број порано невработени лица и со финансиската и друга помош од надлежните институции отворија свој личен или фамилијарен бизнис во кој најдоа работа и егзистенција.
- 2 Отворањето нови индустриски и слободни царински зони, како и за-

Владините активни мерки за вработување овозможува отворање работни места и помош за компаниите, како и за стартап бизнисот

силните активности во порано отворените зони условија соодветно зголемување на бројот на вработени во тамошните капацитети и соодветно намалување на бројот на невработени во земјата.

отворот сопствен бизнис преку мерката за самовработување, а компаниите истовремено се стимулираат да отворат нови работни места преку поволни кредити и грантови, со што истовремено го унапредуваат и сопствениот бизнис.

- 3 И во услови на натамошни турбуленции во светската економија, македонската економија ја одразува својата кондиција на солидно ниво, со повеќемесечен непрекинат растеж, кој, нормално, предизвикува отворање соодветен број нови работни места, а со тоа и постепено намалување на стапката на невработеност во земјата - вели универзитетскиот професор Томе Неновски.

Владините активни мерки за вработување овозможува отворање работни места и помош за компаниите, како и за стартап бизнисот. Тие освен што придонесуваат невработените лица полесно да најдат вработување, исто така, им овозможуваат и да

Проектот „Македонија вработува“, исто така, се покажа како вистински погодок за вработување

придонес има привлекувањето нови странски инвестиции во земјава. Бројот на вработените во странските компании, кои се сместени во зоните, но и надвор од нив, континуирано расте. Само во оваа година е проектирана бројка од околу 5.000 реализирани вработувања во компаниите лоцирани во зоните.

на сите старосни групи невработени лица. Така со мерките што се нудат преку овој проект, за само четири месеци се отворени 5.500 нови работни места.

Од друга страна, во отворањето нови работни места клучен

Во истражување на реномираната консултантска кука „Ернест и Јанг“ за новоотворени работни места од странски инвеститори, Македонија се најде во првите 15 држави, и тоа со најголем напредок. И ММФ прогнозираше дека за две до три години во зоните ќе се отворат повеќе од 30.000 нови работни места. ■

АРОМАТИЧНИ ПЛОДОВИ КОИ НАОЃААТ ШИРОКА ПРИМЕНА

Анасонот или феникулумот е лековито, ароматично, зачинско растение. Семето (Foeniculi fructus) од ова растение содржи од 2 до 7 отсто етерични масла, околу 18 отсто обично масло, околу 20 отсто протеини и околу 5 отсто шеќер. Маслото и семето од феникулум се користат во медицината против подуеност, за зајакнување на апетитот и за лекување на респираторни заболувања. Во парфимеријата и во козметиката се користи за изработка на тоалетни води и за правење паста за заби. Во прехранбената индустрија се користи за правење ракија - анасонка, мастика, ликери, бонбони, гуми за џвакање итн. Народот приготвува и чај за лекување на органите за варење и на органите за дишење

Пишува | *Александрија Сѓевковска*

Растението што кај нас, во Македонија, го нарекуваме анасон, не е анасон во ботаничка смисла, туку е крупносемен вариетет на феникулумот. Феникулумот денес се одгледува на големи површини во централна и во јужна Европа, во азиските земји (Индија, Кина, Јапони-

ја), во Африка (оазите на Сахара), во Бразил и во Аргентина. Светското производство на феникулум, анасон и коријандер се проценува на околу 500 илјади тони. Најголеми производители на семе, а воедно и извозници, се Сирија, Иран, Турција, Мароко и други медитерански земји.

Во Македонија, главно, се одгледува во централните и во јужните делови, а особено во поширокото подрачје на Велес. Нашата земја има поволни услови за одгледување на феникулум. За жал, точните површини на кои се одгледува ова растение, официјалната статистиката не ги бележи. Феникулумот што се одгледува кај нас е застапен преку двегодишни или тригодишни месни сорти - популации. Вегетацијата на едногодишниот феникулум е релативно долга и трае од 125 до 130 дена и се случува семето да не созрее, па затоа производителите се ориентирани кон повеќегодишно одгледување на една иста површина.

Феникулумот е топлољубиво растение и бара умерена клима со топли лета и со благи зими. За време на вегетацијата му е потребна повисока температура, особено во цветањето, и тогаш најдобра е температурата од 20 до 22 Целзиусови степени. Ако за време на цветањето залади или при дождливо време оплодувањето е нецелосно, приносот е помал.

Феникулумот нема посебни барања во однос на преткултурата, но приоритет се дава на житните култури. Имено, по жетвата на житата има доволно време за спроведување на агротехничките мерки. Преткултурите не треба да се од едно исто семејство (на пример, морков, магдонос, копар итн.) поради тоа што имаат заеднички штетници, болести и поради доминантните плевелни видови. На истото место феникулум може да се одгледува само по 3-4 години.

За да поникне брзо и рамномерно, на феникулумот му е потребна добро обработена почва со многу влага. Феникулумот има релативно долга вегетација и затоа мора да се сее што е можно порано во пролет, до средината на март.

Семето од феникулумот созрева нерамномерно. Во наши услови се бере рачно, обично двапати. Првпат во средината на август, а вториот кон крајот на септември. При повисока агротехника се евидентирани приноси од преку 1.200 кг од хектар. Жетвата треба да почне кога се созрени 50-55 отсто од плодовите, бидејќи така семето помалку се осипува. ■

Рекоа, не порекоа

**БРАНКО
ТРИЧОСКИ**

На што ќе личи Македонија да подигне ограда со која ќе ги спречува бегалците да излезат од Европската унија (Грција) со идеја да ги спречи преку трета земја (Србија) да влезат во Унијата (Унгарија)!!!!??

А на што личат ликови кои не гледаат подалеку од носот и размислуваат со главата на тој што ги плаќа?

**МИРЈАНА
НАЈЧЕВСКА**

Драги мои машиновозачи, да бевте луѓе на место, сега ќе штрајкувате на специфичен начин. Ќе возевте бесплатно. Тоа се вика борба за своите и правата на другите.

Ете, од Најчевска дознавме дека и машиновозачите не биле луѓе. Следното прашање е што направила бесплатно во животот за самата да се смета за човек?

**ЗОРАН
ЗАЕВ**

Јас сум повеќе од задоволен, имаме закон што гарантира целосна автономија на специјалниот обвинител.

До кога ќе биде Заев презадоволен? До изборите во април најмалку трипати ќе го смени мислењето за специјалната обвинителка и ќе плаче дека законот не е добар.

НАЈДИ ЖЕНО ДРУГ НАЧИН ЗА ЛЕЧЕЊЕ ФРУСТРАЦИИ

Дадилката Т.С.

Родена:
1954 година

Занимање:
дадилка

Хоби:
малтретирање деца

Имаше низа настани, политички, економски, имаше милион изјави, се појави Бранко... Ама ништо од тоа не ја разбранува јавноста како што ја разбранува дадилката... Ќе беше смешно таа да не се најдеше на местото Личност на неделата. Гревота за детето што се најде во целата оваа несреќна приказна. Но, дадилката заслужува секаква осуда. Притвор, затворска казна... Сето тоа е казна, но ниту една казна нема да биде доволна за да го прифатат родителите она што му беше сторено на нивното дете...

Некои велат, беспарицата си го прави своето. Ама, ако немаш работа, постојат милион начини чесно да заработиш за парче леб. Би работела сè, би продавала семки на улица, но знам дека не би работела шанкерка или келнерка... Едноставно сум несмасна, не ме бива за тоа. Немам нерви да ги трпам оние кои половина час

се мислат што им се јаде, или да се исконтролирам кога напудрената госпоѓа ќе ми го врати кафето зашто пената била погуста од онаа што таа сакала да го конзумира...

Па така и несреќната Т.С. можела да најде друг начин да заработи – чистење станови, хигиеничарка во фирма, правење вкусни кифлички и ситни колачиња... Ама ете, таа избра да биде дадилка иако, барем според видеото, таа ниту има љубов за деца, ниту има осет за возраста на детето. Башка изгледа жената има некаков проблем со кондицијата на раката... Па знаете ли вие колку кондиција треба за да нишкаш дете... И тоа деветмесечно...

Побогу, жено. Мојата внука која има само четири години е повнимателна со своите куклички отколку ти со детето за кое те плаќаат да го чуваш. Малата внимава да не го чукне, нежно го нишка за да не му го, како што вели, растресе мозочето... Зар ич не те пече совеста за траумите што му ги правиш на тоа невино дете?! Со кој образ се вадеше дека не си виновна?! Како родители те пет месеци не сфатиле

РЕКОА И:

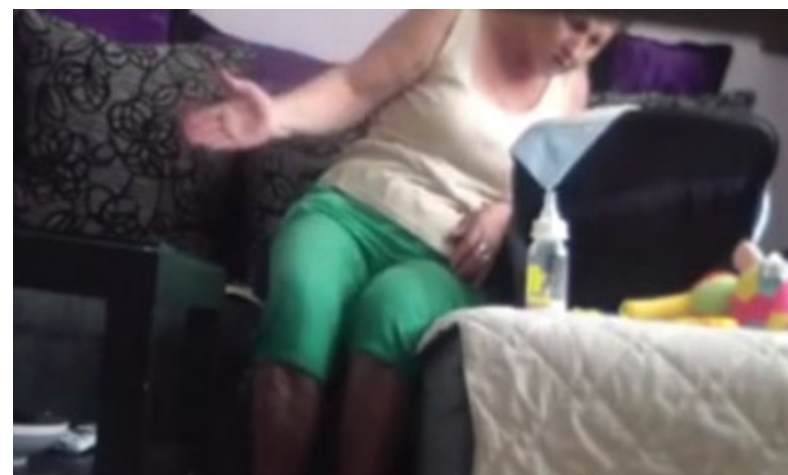
- Сакав да напишам жена-монструм, но дефинитивно овој монструм не го заслужува зборот жена, едноставно само монструм.
- Ох душа мала, се спаси од монструмот. Дај Боже сè да биде во ред и да нема последици. А оваа умоболната да... не излезе од затвор!
- Зошто лицето ѝ е затскриено? Треба цел свет да ја види и да ја препознае. Вака, и ако ја осудат, кој гарантира дека таа нема да го направи истото откако ќе излезе? Среќа е само што родителите сфатиле дека нешто се случува, пред да заврши и трагично.

дека некој лечи фрустрации врз нивното дете?! Како можеш на тој мил и невин поглед да му упатуваш навредливи зборови? Како ти заспиваше дома откако ќе го дадеше детето кое си го истрауматизирала на родителите кои ти даваат за парче леб?! Имаш ли свои деца, внуци?! Тоа прашање си го поставив уште од првиот момент кога ми се згади гледајќи како малтретираш еден нов живот, едно невино човечко суштество?! Зар вака ги исчува сопствените деца? Зар некој по ова би ти дозволил да им се приближиш на сопствените внуци, секако, доколку ги имаш?

И треба да си благодарна на тие родители што имаш можност во моментот да бидеш во притвор. Да беа

некои други, верувам, во најмала рака би била во болница... Им завидувам на трпението и на контролата врз себе што ја имаат. Да беше некој друг, верувам и јас, не ќе имав сила да додржам да стигнам до полиција...

Покажи жено малку каење... Признај го делото, покажи дека се чувствува виновна, изрази каење за она што го направи и со кое го згрози целиот Балкан. И не обидувај се да се извлечеш со евтините финти дека се работи за незаконски прибавени докази... Дома можам да ставам милион камери и никој нема да ми забрани што да правам во сопствениот двор. Смешно е да го исполитизираш случајот за да добиеш поддршка за слобода... ■ (P.P.)

Рекоа, не порекоа

**САШО
ОРДАНОВСКИ**

Кога ќе разбереме дека покажувањето на тоа сочувство е, можеби, поважно за нас, отколку за самите бегалци? Луѓето што немаат сожалување за туѓата мака, најчесто немаат свест ни за причините за сопствената беда и очај во кои живеат. И затоа, можеби, ги заслужуваат.

... рече Ордановски и Германија ја затвори границата. Сега пред неговите финансери ќе треба да објаснува на кого мислел кога пишувал?

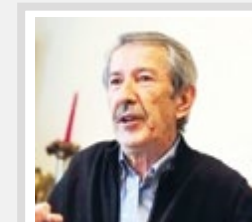
**ГОРДАН
КАЛАЈЦИЕВ**

Изборот на г-ѓа Јанева е самоубиство на СДСМ. Нема шанси да ги добијат изборите.

А да беше избран Калајциев за специјален обвинител, СДСМ ќе ги добиеше изборите. Штета, ја испуштија шансата во последен момент.

**СЛОБОДАН
БОГОВЕСКИ**

Јас еднаш веќе сведочев и доколку повторно бидам повикан, можам само да останам на тоа што веќе сум го кажал. Има премногу докази кои се тука и кои му се на располагање на обвинителот.

Нормално дека нема да каже ништо повеќе. Што би одговорил на прашањата дали и колку провизија земал за посредувањето во поткупувањето и од кои причини решил да проговори?

ВО МАКЕДОНИЈА НЕМА ДАДИЛКИ СО ЛИЦЕНЦА

Според Законот за заштита на деца, секое физичко лице што сака да врши згрижување деца мора да има лиценца. Но, од декември 2013 година, кога е донесен овој закон, до крајот на јули, не е издадена ниту една лиценца на физичко лице. Сите 3.667 лиценци се однесуваат на лица од установи и од агенции за чување деца

Пишува | Билјана Зафорова

Детето е малечко за во градинка. Моето е веќе три години и не може да се навикне на градинка, ангажирање на да го чува. Моето дете расте со баба. Керка ми ја оставам кај тетка ѝ, среќа сестра ми нема работа, па ми се наоѓа...

Ова се чести разговори меѓу младите родители. Стравот да се остави детето во градинка, советувањето од доктори да не се носи детето во градинка до три години, желбата да му се овозможат најдобри услови на најмилото ги тера родителите да бараат жени што ќе е грижат за нивните деца.

Местата за огласување се преполни со огласи од типот барам дадилка или чувам деца. Неодамна имаше еден оглас во кој критериумите за дадилката беа толку високи, што луѓето се мајтапеа со жената што го огласила. Но последниот случај со шеесет и едногодишната скопјанка што малтретираше деветмесечно дете покажува дека и не е толку едноставно да се најде жена што ќе го чува вашето дете. Покрај тоа, во вашиот дом прифаќате непозната личност за која никој не гарантира, а таа станува дел од вашето семејство.

Искуствата на родителите се различни – од незадоволни

до презадоволни. Тргнувајќи од сопственото искуство, една мајка вели дека детето го доверувате на непозната личност и не знаете што се случува додека не сте дома.

■ Мојот син го чуваше една жена од соседството. Жената беше дома, немаше работа, немаше ни деца. Живееше сама. Некако во муабет дојдовме до тоа таа да се грижи за него. Син ми се врза за жената многу повеќе од што беше врзан за неговите баби. Секогаш нагаден, секогаш чист, секој ден научил по нешто ново. Минуваа годините и веќе не ни требаше дадилка. Но син ми продолжи да оди кај сосетката, да ја посетува, кога е болна да ѝ купува сè што ѝ треба. Дојде време кога тој се грижеше за неа. Еден ден жената нè напушти... Син ми многу тешко го поднесе нејзиното заминување... А по нејзината смрт увидовме дека таа, буквално, го доживувала како свое дете – ми го препиша станот во кој живееше – раскажува една 60-годишна

скопјанка за искуството со дадилката што ѝ го чувала синот.

Има многу примери кога децата си ги бараат дадилките дури и за време на викендите, кога родителите се тука за да се грижат за нив. Но има и поинакви приказни...

■ За детето се грижеше жена што ми беше со препорака од роднини. Се работеше за нивна роднина. Доаѓаше секој ден кога излегувавме за на работа и остануваше додека да се вратиме дома. Соседите во неколку наврати ме прашуваа која е жената што доаѓа, но, веројатно, никој не се осмели да ми каже што гледа секој ден. Еден ден случајно се вратив од работа. Бев вчудовидена... Жената оставила играчки на земја, детето само се занимава, а таа си тера бизнис во мојот стан. Пресмета-

ла дека ѝ е посплатливо да чува деца и истовремено да се занимава со тоа што ѝ е професија, место да има салон и да плаќа кирија. Па така мојот стан си го претворила во фризерски салон. Ы доаѓале луѓе дома кај мене, тука им миела коса, тука ги стрижела, ги фенирала. Згора на сè, дел од храната што ја оставав за детето, си ја носела дома за нејзината внука... – вели една мајка што има негативно искуство со најмена дадилка.

ЛИЦЕНЦИТЕ СЕ САМО ТЕОРИЈА, НО НЕ И ПРАКТИКА

Искуствата се различни, очекувањата големи, одговорноста никаква... Закон има, ред нема. Според Законот за заштита на деца, секое физичко лице што сака да врши згрижување деца мора да има лиценца. Но од декември 2013 година, кога е донесен овој закон, до крајот на јули, не е издадена ниту една лиценца на физичко лице. Сите 3.667 лиценци се однесуваат на лица од установи и од агенции за чување деца.

■ Со воведување на можноста физичко лице самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност со соодветна лиценца за работа, од физички лица што не се во работен однос во установи за деца досега

ниедно не поднело барање за издавање решение за работа како физичко лице – велат од Министерството за труд и за социјална политика.

А, според Законот, за да се стигне до лиценца, пред сè е потребно лицето да има најмалку средно образование, да не му е одземено вршењето родителско право, да има општа и посебна здравствена способност, да не му е одземена или ограничена деловната способност, да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање малолетно лице, негрижа или злоупотребување малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција, и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување. За полагање испит за лиценца лицето мора да достави лекарско уверение за здравствена состојба, психофизички да е здраво, како и потврди за неосудуваност и за неодземено вршење родителско право.

Иако во земјава постојат Агенции што даваат услуги и нега на деца од предучилишна возраст, родителите ретко ги користат нивните услуги

Покрај тоа, дадилката треба да склучи договор со родителите во кој се уредуваат времето, местото, начинот, видот и обемот на услугите што ги дава физичкото лице. Но, иако Законот предвидува казни за тие што нема да ги почитуваат законските регулативи, досега не се издадени лиценци. Глобата е од 100 до 150 евра за физичките лица што ќе чуваат деца без лиценца. Истата казна е предвидена и доколку дадилката малтретира и постапува нечовечки со деца.

Од Министерството велат дека досега не е казнета ниту една дадилка.

■ Министерството за труд и за социјална политика не може да врши надзор над физички лица што чуваат деца во

домашни услови, а немаат добиено решение за вршење на оваа работа или не се ангажирани преку агенција. Се врши надзор само над физичките лица што имаат добиено решение за вршење на оваа работа од страна на министерството, така што физичкото лице мора да води евиденција за дадени услуги и со кое лице има склучено договор. Во извештајот доставен до министерството точно е наведено каде ги даваат услугите, во кој период и на кое место. На тој начин инспекторите можат во секое време да направат увид за физичките лица што вршат згрижување деца во домашни услови – велат од Министерството за труд и за социјална политика.

АГЕНЦИИ ИМА, АНГАЖМАНИ НЕМА

Иако во земјава постојат агенции што даваат услуги и нега на деца од предучилишна возраст, родителите ретко ги користат нивните услуги.

■ Во агенциите за згрижување лица има листа на физички лица што би давале услуга од дејноста згрижување и воспитување на деца, но двете агенции, колку што се регистрирани досега со решение, немаат склучено ниту еден договор со родители за згрижување деца – коментираат од Министерството.

Од агенциите велат дека досега немале проблеми со тие дадилки што се ангажирани преку нив. Сепак луѓето сè уште ја немаат навиката за чување деца да се обраќаат до агенции.

■ Кога објавуваме оглас за работно ангажирање дадилки, бараме од лицето да ни приложи потврда дека не е осудувано, дека не му е одземено родителското право и задолжително да има дозвола за работа, лиценца издадена од Министерството за труд и за социјална политика. Нашата агенција работи според меѓународни стандарди и е обучена преку дополнителни интервјуа и тестирања да изврши дополнителна селекција на кандидатите. Се случува од 100 направени интервјуа да ангажираме само седум до осум лица – вели Сања Аризанова, управителка на скопска агенција за чување и за нега на деца од предучилишна возраст. ■

ОБИДОТ ЗА НЕЗАВИСНОСТ НА КАТАЛОНИЈА Е СЛЕДНАТА ГЛАВОБОЛКА НА ЕУ

Во петок ќе се одбележи Националниот ден на Каталонија, но и почетокот на важна изборна битка.

На 27 септември Каталонија ќе излезе на гласање на регионални избори, кои се најавуваат како втор круг од гласањето за независност. Минатата година, во неофицијалниот референдум, на излезеност од 40 проценти, 80 проценти од гласачите гласаа да ја напуштат Шпанија.

Потегот за независност на Каталонија може да ја фрли ЕУ во нова политичка криза и да создаде хаос во шпанската економија, која тукушто излегува од долга криза.

Каталонија е индустриски и економски центар на Шпанија, но сепаратистичкото движење веќе со децении е во пораст. Еве зошто независната покраината би можела да стане следниот голем проблем на Европа.

■ ШТО СЕ СЛУЧУВА ВО КАТАЛОНИЈА?

На 27 септември ќе се избираат 135 пратенички места, а изборната кампања започна со полна пареа на 11 септември. Изгласаниот парламент ќе го изгласа претседателот на Каталонија.

Се очекува партиите што се залагаат за независност да добијат предност на изборите - по третпат во последните пет години - и покрај тоа што може да завршат со коалиција.

Постоеле поделби меѓу партиите што се за отцепување, но, сега тие се поделени во две групи - Да, ние можеме (Sí que es pot) и Заедно за Да (Junts pel Sí). Втората група ја вклучува и политичката партија на актуелниот претседател на Каталонија (и иницијатор на изборите), Артур Мас.

Уште еден кандидат на Заедно за Да е тренерот на Баерн Минхен и поранешниот шеф на ФК Барселона, Пеп Гвардиола, иако тој нема да го заземе своето место ако победи. - **Колку повеќе луѓе гласаат, толку подобро ќе биде за Каталонија, Шпанија и за Европа** - рече тој во јули.

■ ЗОШТО КАТАЛОНЦИТЕ САКААТ НЕЗАВИСНОСТ?

Одговорот на ова прашање се навраќа до 1469 година, кога круната на Арагон и на Каталонија падна во рацете во Кастилијанците со склучувањето на бракот меѓу Фердинанд од Арагон и Изабела од Кастилија. Каталонија била моќна суверена држава со свој парламент сè до 1162 година, кога се обединила со Арагон. Но, обединувањето со Кастилија означило нешто како обратно преземање. Државата Каталонија официјално беше укината во 1714 година; многумина Каталонци веруваат дека оттогаш нивната култура, традиција и јазик постепено

Каталонија е индустриски и економски центар на Шпанија, но сепаратистичкото движење веќе со децении е во пораст. Еве зошто независната покраина би можела да стане следниот голем проблем на Европа

се уништуваат, достигнувајќи го дното под диктатурата на генералот Франко (1939-1975).

По обновувањето на демократијата кон крајот на '70-тите, Каталонија е една од 17 автономни заедници во Шпанија. Но, повиците за целосна независност продолжија да растат, особено по финансискиот крах од 2007-2008 година и по мерките за штедење наметнати од поранешниот социјалистички премиер, Хозе Луис Родригез Запатеро, и од неговиот конзервативен наследник, Маријано Рахој.

Една од главните поплаки на Каталонците е тоа што нивните даночни приходи ги субвенционираат другите делови на Шпанија: во 2010 година, Каталонците ѝ платија данок и давачки од 61,87 милијарди евра на шпанската влада, од кои им се вратија само 45,33 милијарди евра.

Каталонската влада соопшти дека ќе добиела назад осум проценти од својот БДП, ако не морала да направи фискални трансфери за шпанските власти.

Но, се разбира, не сакаат сите Каталонци независност. Профедералистичките групи ја вклучуваат и партијата на Рахој - централно-десничарската Народна партија и Социјалистичката партија на Каталонија - регионалниот огранок на главната централно-левичарска опозициска партија во Шпанија, Социјалистичката работничка партија.

■ НЕЛИ МИНАТАТА ГОДИНА СЕ ОДРЖА РЕФЕРЕНДУМ ЗА НЕЗАВИСНОСТ?

На некој начин, да; 2,2 милиони гласачи од 5,4 милиони квалификувани го дадоа својот глас на неофицијалниот референдум на 9 ноември 2014 година, каде 80,7 проценти се изјаснија за независност на Каталонија. Централната влада во Мадрид жестоко се бореше да го блокира гласањето.

Артур Мас

Многу просиндикални гласачи се одлучија да останат дома, со оглед на неофицијалноста на гласањето. Сепак, Артур Мас изјави дека гласањето покажа дека Каталонија го заслужи правото на референдум. Иако Мадрид одбиваше да го смени ставот, во јануари тој повика на предвремени регионални избори за септември, а од резултатите зависи и прашањето за продолжување на борбата за осамостојување.

■ ШТО ЌЕ СЕ СЛУЧИ АКО СЕПАРАТИСТИЧКИ ПАРТИИ ДОЈДАТ НА ВЛАСТ?

Ако блокот што се залага за независност го добие мнозинството, тој би можел да преземе чекори да се направи формална декларација за независност во рок од 18 месеци, како на пример, изготвување на каталонски устав.

Активистите што се залагаат за независност се заканија дека ќе направат итна декларација ако Мадрид се обиде да го запре процесот.

- Ние сме сериозни во врска со ова и сите треба да разберат дека ќе го направиме тоа - изјави за „Ел Паис“ Паул Ромева, кандидат на Заедно за Да.

- Се обидовме на секој друг можен начин, но тие не ни дозволуваат. Ова е можност да го направиме тоа што не можевме да го направиме на 9 ноември и да добиеме демократски мандат - вели тој.

Мас отворено зборуваше за поставување на државни структури, како што е нов даночен орган, социјална сигурност, дипломатска служба, централна банка, па дури и одбранбена сила. - **Невозможно е Каталонија да нема сопствена одбранбена структура, дури и да е послаба** - изјави тој за „ФТ“ претходната недела.

Таквите потези ќе наидат на жестоко спротивставување во Мадрид, ако не и на директен аларм. - **Независноста на Каталонија никогаш нема да се случи. Тоа е глупост** - изјави премиерот Рахој.

Маријано Рахој

И на самиот Рахој му претстои борба за останување на власт, со тоа што

Шпанија треба да одржи општи избори до 20 декември. Тој ќе се обиде да ги задржи своите гласачи со тоа што ќе заземе тврдоко-рен став во врска со каталонскиот сепаратизам.

Дури и ако сепаратистите формираат мнозинство, независноста нема да се случи, велат аналитичарите од „Кредит свис“, укажувајќи на една анкета од јули што покажува дека каталонската поддршка за отцепување од 50 проценти од пред две години паднала на 40 проценти.

- Продолжуваме да веруваме дека сецесионистичката страст е одговор на фискалната дисциплина. Голем дел од неа ќе се среди ако владата во Мадрид повторно преговара за интарегионалните трансфери со Каталонија и на регионот му се дозволи да има поголема даночна автономија - велат тие.

Таквите преговори нема да се случат пред општите избори, за кои Мас вети дека ќе се бори како што трето гласање за независност.

КАКО ЌЕ ФУНКЦИОНИРА НЕЗАВИСНА КАТАЛОНИЈА?

Декларацијата за независност би можела да предизвика криза во Шпанија и во ЕУ. Постојат голем број можни сценарија:

- *Каталонија ќе продолжи како автономна држава во рамките на Шпанија, најверојатно и со поголеми овластувања*
- *Каталонија ќе стане нова членка на ЕУ преку спогодбено решение со Шпанија*
- *Каталонија ќе стане дел од Европската асоцијација за слободна трговија, слично како Швајцарија или Норвешка, или ќе формира некаков билатерален договор со ЕУ*
- *Каталонија ќе биде отфрлена од ЕУ, со тоа што Шпанија ќе направи сè што е во нејзина моќ за да ја изолира отцепената држава на меѓународно ниво.*

ДАЛИ КАТАЛОНИЈА ЌЕ ПРЕЖИВЕЕ КАКО НЕЗАВИСНА ДРЖАВА?

Одговорот зависи од условите на разводот на регионот од Шпанија.

Отцепувањето ќе им наштети и на Каталонија и на Шпанија за кратко време, но, најмалку еден извештај посочи дека до 2030 година, регионот може значително да се подобри како независна држава.

Центарот за меѓународни работи во Барселона, во соработка со Центарот за европски политички студии во Брисел потврдува: Отцепувањето на Каталонија од Шпанија е од корист за Каталонија во сите случаи, што, во голема мера, го одразува позитивното влијание од прекинувањето на фискалните трансфери на Каталонија до останатиот дел на Шпанија.

Каталонското БДП изнесува 209 милијарди евра, приближно како португалското. Но, економија на Каталонија сигурно ќе претрпи последици по отцепувањето, како што е случајот со Чешка и Словачка, по нивната пријателска поделба во 1993 година.

Ако Каталонија биде исфрлена од ЕУ, таа ќе мора да воведат нова валута; да го враќа јавниот долг во странска валута без пристап до пазарите на обврзници; и ќе има ограничен пристап до пазарот на ЕУ. Исто така, нема да може да побара помош од Европскиот механизам за стабилност (ЕСМ)

и од Европската централна банка (ЕЦБ).

Шпанија ќе стане најголем трговски партнер на Каталонија, но Мадрид би можел да побара да се надоместат некои од милијардите што ќе ги изгуби од даночните приходи од регионот, со тоа што ќе наметне царински такси на каталонските стоки и услуги.

Странските инвеститори можеби ќе размислат двапати за да инвестираат во отцепената држава додека постои правна и политичка нестабилност.

ДАЛИ НЕЗАВИСНА КАТАЛОНИЈА МОЖЕ ДА ОСТАНЕ ВО ЕУ?

Ова останува како неодговорено прашање, исто како и шкотската кампања за независност од минатата година.

Самата влада на Каталонија, во една студија што го разгледуваше овој проблем, призна дека ЕУ може да одбие да започне разговори за повторно примање во Унијата, или поради тоа што не е подготвена да ја признае Каталонија како држава или затоа што преговорите за членство на Унијата се блокирани.

Сепак, таа, исто така, го истакна екстремно флексибилниот и прагматичен став на ЕУ во решавањето на непредвидени проблеми.

Се разбира, секој таков повторен влез во ЕУ ќе биде оспоруван од Мадрид, кој ќе смета на поддршката на Берлин. Така, Ангела Меркел би можела да ги има последниот збор - нешто што на Грците им е добро познато. ■

Извор: „Телеграф“
Превод: Ана Цветаноска

АРХЕОЛОШКИОТ ЛОКАЛИТЕТ Е МОШНЕ ПОПУЛАРНА ДЕСТИНАЦИЈА ВО МАКЕДОНИЈА

ОТКРИЕН НАЈУБАВИОТ УНИКАТЕН МОЗАИК ВО СТОБИ

Мозаикот со вкупна површина од осумдесет и два квадратни метри, е еден од најубавите мозаици откриени во Стоби, на кој во осум квадратни полиња се претставени зооморфни фигури комбинирани со геометрички мотиви, изведени со разнобојни камчиња

Пишува | Невена Појовска

Стариот град Стоби „... Stobis, vetere urbe...“, како што го нарекува римскиот историчар Ливиј, бил подигнат на влевод на Црна Река во Вардар и претставувал најголемиот град во северниот дел

на римската провинција Македонија, а подоцна главен град на провинцијата „Македонија Секунда“ и значаен урбан, воен, административен, трговски и религиозен центар на две големи империи: римската и рановизантиската.

Сместен во срцето на Македонија, на крстопатот меѓу егејскиот свет и централниот Балкан, во текот на целокупниот период од своето постоење, тој претставувал средиште во кое се следале културните придобивки на античкиот свет.

Денес, остатоците од овој надалеку познат археолошки локалитет се еднакво лесно пристапни од меѓународниот автопат Е-75, што го чини Стоби мошне популарна туристичка дестинација во Македонија. Ноќната илуминација

на градските бедеми и откриените градби дополнително ја нагласуваат неговата атрактивност и убавина.

Го посетивме овој локалитет бидејќи таму се во тек конзерваторско-реставраторски работи на мозаикот од нартексот на Епископската базилика. Тоа е базиликата на епископ Филип, која датира од почетокот на шестиот век.

- Мозаикот со вкупна површина од осумдесет и два квадратни метри е еден од најубавите мозаици откриени во Стоби, на кој во осум квадратни полиња се претставени зооморфни фигури

ри комбинирани со геометриски мотиви, изведени со разнобојни камчиња. Проектот претставува продолжување на конзервацијата на мозаикот од нартексот на Епископската базилика, која започна со неговото отстранување од оригиналната позиција во 2012 година - ни рекоа упатените.

Во моментот се врши чистење, консолидирање и лиење на нова варова подлога на различните фрагменти.

- По чистењето, тие се фиксираат на носач од алуминиумско саќе. Со финализирање на работата, следната година, мозаикот ќе биде подготвен да се врати назад на оригиналната позиција во базиликата - велат оттаму.

Во изминатиот период, на археолошкиот локалитет Стоби, во целост беше завршен и проектот за конзерваторско-реставраторски работи на мозаикот во Старата епископска базилика, кој е најголемиот досега познат поден мозаик во Македонија.

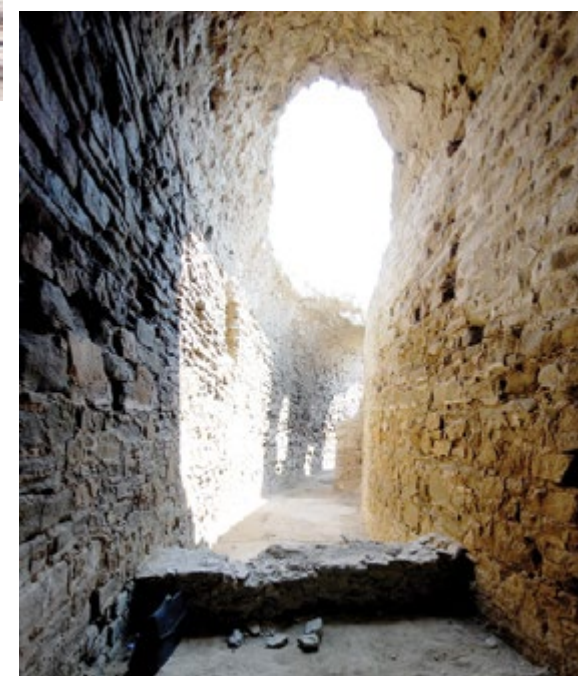
Исто така, на локалитетот Стоби има и стручен тим од овластени конзерватори кој работи и на конзервацијата и на реставрацијата на театарот.

- Со завршувањето на археолошките истражувања во источната половина на централниот циркуларен коридор, се отвори можноста за конзервирање на двата зида кои го формираат коридорот, како и за реставрација на оштетувањата на сводот. Конзерваторските активности се започнати и во моментот се

консолидираат циркуларните сидови. Централниот циркуларен коридор на театарот е дел од системот за движење на публиката и има импресивна височина од околу шест метри, додека неговата ширина е 2,5 метри. Источната половина на коридорот, која е предмет на овогодишните археолошки истражувања и конзервација е долга околу 40 метри - објаснуваат археолозите.

Во текот на месеците мај и јуни, во Стоби се одвиваа археолошки истражувања на Храмот на Изида и на Театарот. Ископувањата во секторот Храмот на Изида беа насочени кон документирање на просторот околу храмот, при што

се истражуваа остатоци од објекти од доцната антика, формирани на овој простор во 5-6 век, откако храмот излегол од употреба.

Нокната илустрација на градските бедеми и откриените градби дополнително ја нагласуваат неговата атрактивност и убавина

- Интересно откритие претставува еден мал натпис на мермер посветен на божествената двојка Изида и Серапис, кој укажува на фактот дека објектот не бил посветен само на Изида, туку и на нејзиниот сопруг. Почитувањето на култот на Изида и Серапис во Стоби е познато уште во минатото, како резултат на повеќе наоди. Храмот беше откриен во 2008 година, а откритието на мермерната скулптура на Изида во 2012 година конечно ја реши дилемата за дедикацијата на објектот - велат археолозите.

Ископувањата на театарот продолжија во источната половина на централниот циркуларен коридор и источниот радијален коридор. До крајот на јуни, коридорите беа речиси целосно истражени до оригиналните нивоа на изградба и користење во времето кога функционирал театарот. Во изминатите три години беа внимателно документирани и сите подоцнежни фази на користење на просторот, почнувајќи од втората половина на 4 век кога театарот е напуштен, па сè до 12-14 век кога коридорите за последен пат биле дел од објекти за живеење. Источната половина на централниот циркуларен коридор има должина од околу 44 метри, ширина од 2,5 метри, а неговата височина била околу 6 метри. ■

ИМА АДОЛЕСЦЕНТИ КОИ СЕ ЕМОТИВНО ДЕГЕНЕРИРАНИ, ЗАТОА ШТО СЕ УПЛАШЕНИ ДА БИДАТ ЕМОТИВНИ

Отуѓеноста нè прави агресивни затоа што сме несигурни во себе. Конфузијата и незадоволството што родителите ги носат со себе и не знаат што да прават со нив, автоматски им ги пренесуваат на децата, вели Костовска

Разговараше | Александра М. Бундалевска
Фошо | Александар Ивановски

Теодора Костовска, психолог по диплома, инаку учител по уметност на живеење, заедно со невропсихијатарот, професорот Методи Чепрегенов, напишаа две книги „Стрес, несоница, анксиозност, депресија“ и „Стресот и ние“ и сега работат на третата книга во која ќе се зборува за агресивната и за љубовта.

■ Со професорот Методи Чепрегенов подготвувате нова книга „Од агресивната до љубовта“. До какви сознанија дојдовте додека работевте на оваа книга?

КОСТОВСКА: Тоа се акумулирани знаења или долго време набљудување во однос на сè она што се случува практично и прагматично во животот, сè она што ни го одзема трпението, ни ја стеснува свесноста, сè она што нè прави тоа што не сме, сè она што ни ја одзема нашата вистинска природа, а тоа е љубовта. Тоа го имаат и бебињата. Кога говориме за агресивност, говориме од аспект на нагон. Во која насока тој ќе се развие, како ќе се управува со него, каде ќе се насочува, каде конструктивно ќе премине во деструктивно. Сите тие ра-

боти ни тежеа. Агресивни се децата во градинките, во училиштата, оној силен плач – не може да не вознемирува. Мојот аспект на гледање на човекот е холистички – неразделна заедница помеѓу телото, интелектот, умот и духот или душата. Таа е внатре во нас. Никој не може да зборува за агресивност надвор, ако не ја совладал сопствената агресивност. Кои се тие ситуации што ќе го натераат да го зголеми тонот на гласот, дали тоа го прави сосема свесно, или тоа му доаѓа однатре. Човекот сам одлучува како ќе постапува, што ќе прави, како ќе се однесува во животот.

■ Може ли љубовта да ја победи агресивната?

КОСТОВСКА: Апсолутно да. Кога говорам за љубовта воопшто, не мислам на емоциите. Љубовта не е тоа. Не мислам на деловниот принцип „те сакам – ме сакаш“. Тоа е пазарење. Нереализирана љубов не е ништо друго освен агресивност. Никој не може мирно да прифати дека дава толку многу љубов, а ништо не му се враќа. Кога човекот ќе го ситуира своето живеење внатре во себе, кога сите пориви, нагони, желби, потреби, сакања и посакувања ќе добијат вистинска форма, кога ќе имаме капацитет, флексибилност, кога ќе имаме контакт со себе – тоа е љубов. Љубовта е единствената сила која ѝ се спротивставува на ентропијата.

■ Живееме во општество чии слоеви почнуваат да кородираат. Од каде доаѓа сè поизразената агресивност, како во настапот на луѓето во секојдневната комуникација, така и кај децата?

КОСТОВСКА: Секој човек е даруван со нешто добро. Ако човекот не ги реализира своите потреби, еве ги нагоните. Ако не ги реализира своите дарби, дарови, таленти, тогаш природно се случува незадоволство. Штом човекот е незадоволен, штом има многу работи што ги голтнал, ги потиснал, работи кои не успеал да ги совлада, не

успеал да ги сублимира, бидејќи животот е патување, тогаш се раѓа агресивната. Сликовито, тоа може да го опишаме како празни и полни садови. Кога еден сад ќе се наполни, неминовно треба да се испразни. Треба да знаеме како да го направиме тоа празнење. Тоа не треба да биде деструктивно. Ако не си го дадеме своето право да живееме во љубов, да го обезбедиме тоа врзно ткиво, тогаш стануваме отуѓени од себе. Отуѓеноста нè прави агресивни затоа што сме несигурни во себе. Конфузијата и незадоволството што родителите ги носат со себе и не знаат што да прават со нив, автоматски им се пренесува на децата. Ако имаат лоши примери на идентификација, децата ги пресликуваат. Не смееме да се чудиме од каде се децата агресивни кога живееме во ера на компјутери. Каков е светот во кој тие живеат? Тоа е илузија на лошите момци кои се надвор на екранот и јас добриот, кој треба да ги убијам. Сето тоа прави децата емотивно да не созреваат добро. Тие својата емотивност не можат правилно добро да ја артикулираат. Секако дека не може да ги забраниме компјутерите, но мора да постои хармонија. Колку време поминуваат пред електронските уреди, толку време треба да бидат во природа. За жал, имаме адолесценти кои се емотивно дегенерирани, затоа што се уплашени од тоа да бидат емотивни.

■ Агресивната стана начин на комуникација меѓу луѓето. Како да ја најдеме мирот во себе?

КОСТОВСКА: Тоа е пат. Кога ќе дојдеме до нешто што се вика полн сад, тој неминовно ќе побара да се испразни, го знаеле ние тоа рационално или не. Сè она што се вика агресивно е всушност празнење на полниот сад. Кога ќе си посветиме малку време на себе, односно кога ќе обезбедиме будно себенабљудување, какви се моите мисли, што е она што го јадам, тогаш ќе го најдеме мирот во себе.

■ Вие сте учител по уметност на живеење. Што ги учите Вашите ученици?

КОСТОВСКА: Постојат техники, постои знаење. Зошто сме агресивни? Затоа што немаме адекватно знаење, практично применливо знаење како да управуваме со себе. Само малку застанат и види како дишеш. Здивот е врската меѓу нашиот емотивен и рационален состав. Во почетокот тоа е техника која ја совладуваме, а потоа станува начин на живеење. Ние имаме премногу информации, но тоа не е знаење. И едукацијата е процес. Маса од информации само прават конфузија во главата. Тие не ве прават емотивно интелигентен, нема да ви овозможат контакт со својата внатрешност, интуиција, внатрешни пориви. Интуицијата е неприкосновена и секој од нас ја има. Прашање е колку ја развива и колку умеет да ја слуша и да ја користи. Еквивалентно, битно е да се развива и рационалната и емоционалната интелигенција. Потребен е баланс и само така ќе научиме да ја користиме и левата и десната хемисфера во мозокот. Непријателот не е надвор од нас, туку во нас. Човек прво треба да собере сила, да почне процес на интроспекција, за да дојде до себеобожавање.

■ За кој човек можеме да кажеме дека е среќен човек?

КОСТОВСКА: Тој момент е многу субјективен. За мене среќен човек е оној што успеал да го спознае својот непријател, мирно да се набљудува себеси, сите свои пориви, со сите свои негативни аспекти. Оној човек што успеал да се совлада стратот е среќен човек. ■

МАКЕДОНИЈА ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ДОГОВОРИ И ИНТЕРЕСИТЕ НА ГОЛЕМИТЕ СИЛИ

Во текот на целиот XIX и во почетокот на XX век, во развојот на општествено-политичките односи во Османлиската Империја и кај малите балкански држави, од круцијално значење била политиката на Големите сили. Во Балканот се чувствуваало влијание од новите модерни општествени феномени, кои извршиле драматични трансформации и модернизација во повеќе сегменти од социјалното, економското и политичкото живеење во Западна Европа

Пишува | **г-р Димитар Љоровски Вамваковски**

Просветителството, романтизмот и неокласицизмот влијаеле во борбата на христијанските народи против османлиската доминација, при што духот на слободата извирал од Француската револуција, чии универзални визии биле доживувани како средство за ослободување од различните потиснувања и доминации во најразличните сегменти од секојдневниот живот на поединецот. Во овој контекст, од посебна важност била и појавата на општествениот феномен на модерната нација и оттука и на националната идеологија. Идеите на овие феномени, продирајќи на Балканот, а испреплетени со локалните менталитети и со влијанието на православие и османлискиот милет систем, придонеле во формирањето и понатамошниот развој на балканските нации-држави.

Од друга страна геополитичките интереси на Големите сили имале важна улога во односите на Балканскиот Полуостров. Во тој контекст **„македонското прашање“** претставувал само еден сегмент од т.н. *Источно прашање*. Поради својата стратешка местоположба, Балканот во текот на целиот XIX век, па сè до почетокот на Првата Светска војна бил поле на силен антагонизам и конфронтација меѓу големите европски сили, посебно

меѓу Австро-Унгарија и Русија, или таканаречените „повеќе заинтересираните сили“. Британскиот премиер и министер за надворешни работи, лордот од Солзбери, **Роберт Гаскоњ-Сесил**, во 1897 година на следниот начин го дефинирал големиот проблем на тогашната дипломатска современост: **„Како да се исклучат Турците од каква било форма на власт во областите на Османлиската Империја, а истовремено да се задржи нејзината независност и територијален интегритет“**. Лордот од Солзбери фактички ја пресликал реалната политика кон која се стремеле Големите сили. Од една страна, преку ограничување, т.е. „исклучување“, на апсолутистичката власт на султанот, европските сили се натпреварувале за влијание и за внатрешно мешање во политиката на Високата Порта, што само по себе значело своевиден протекторат. Од друга страна, пак, поради меѓусебните конфронтации и антагонизам во тој период, Големите сили цврсто стоеле на принципот за статус-кво, односно за зачувување на територијалниот интегритет на империјата, занемарувајќи ги во најголем процент барањата на балканските народи. Обидувајќи се да ги заштитат своите интереси во Османлиската Империја, секоја од големите европски сили се обидувала да го наметне своето влија-

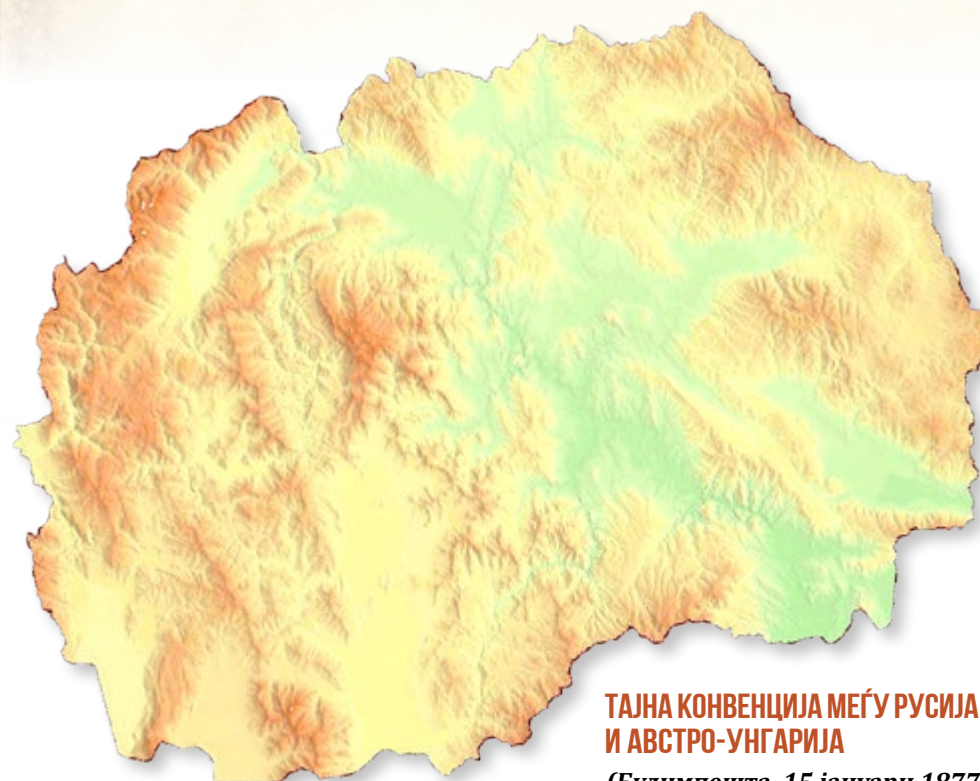
ние врз Високата Порта, но и врз политиките на малите балкански држави, а со тоа, индиректно, и врз нивните пропагандни институции во империјата.

Разгледувањето на сите, познати и достапни, меѓународно-правни акти, кои ја тангираат судбината на Македонија, покажува една постојана тенденција, македонскиот етникум да не се признава како субјект во меѓународните-политички односи. Ваквиот однос на големите сили резултирал од нивното традиционално и општо прифатено гледиште за односите меѓу субјектите на меѓународните односи до Првата светска војна. Целата историја на овие односи, во Европа, јасно покажува дека основното начело за создавање нови држави е принципот на рамнотежа на силите и системот на компензации. Ако една држава добиела придобивки на една страна, за другата веднаш морало да следува компензација. Токму овде лежи и проблемот на Македонија.

Во овој текст ќе прикажеме хронолошко презентирање на документи, почнувајќи со меѓународно-правните акти како резултат од Големата Источна криза (1875-1881). Тоа значи дека „македонското прашање“ не било тангирано од Големите сили пред 1876 година во склопот на резултирањето на односот на силите на Балканот.

СПОГОДБАТА МЕЃУ РУСИЈА И АВСТРО-УНАГАРИЈА (Рајхштад, 26 јули 1876 година)

Спогодбата претставува устен договор меѓу императорите на Австро-Унгарија и Русија, постигнат при нивната средба во замокот Рајхштад. Основна цел на спогодбата била регулирање на состојбите на Балканот кои би можеле да еруптираат како резултат на српско-црногорско-османлиската војна.

ТАЈНА КОНВЕНЦИЈА МЕЃУ РУСИЈА И АВСТРО-УНАГАРИЈА

(Будимпешта, 15 јануари 1877 година)

Во овој договор се забележува политиката на рамнотежа во односите и поделбата на сфери на влијание. Од спогодбата постојат две варијанти, направени од едната и од другата страна, кои битно се разликуваат. Меѓутоа во однос на Македонија, во однос на Румелија, како што во нив е поместено, едногласно било предвидено создавање на независно кнежество. Единствената разлика била во однос на големината на територијата која тоа независно кнежество би ја имало. Имено,

РУСКА ВАРИЈАНТА: **„Ако најпосле, како резултат на успехот на христијаните настани потполно распаѓање на Османлиската Империја во Европа, Бугарија и Румелија би можеле да образуваат независни кнежества во нивните природни граници. Епир и Тесалија би можеле да се присоединат кон Грција“**.

АВСТРОУНГАРСКА ВАРИЈАНТА: **„Босна, Румелија и Албанија ќе можат да станат автономни држави. Тесалија и островот Крит треба да бидат присоединети кон Грција...“**

Конвенцијата била склучена како резултат на потребата на Русија да ја обезбеди австроунгарската неутралност во однос на претстојната руско-османлиска војна. Како последица на тоа, Русија ѝ ја отстапила Босна и Херцеговина на Австро-Унгарија. Во однос на останатите делови на османлискиот Балкан, стои:

„член 3. Во случај на територијални измени или распаѓање на Османлиската Империја, се исклучува создавање на голема обединета словенска или друга држава; напротив Бугарија, Албанија и останатата Румелија би можеле да станат независни држави“.

И во овој случај, станува јасно дека името „Македонија“ се избегнува и се употребува административно-територијалното именување во османлиската држава, што подразбира дека под најголем дел од територијата на „останатата Румелија“ се однесува на територијата на историска Македонија.

КОНВЕНЦИЈА ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ РЕД НА БАЛКАНСКИОТ ПОЛУОСТРОВ (Истанбул, 23 декември 1876 година – 20 јануари 1877 година)

Интензивирањето на воените судири за време на Големата Источна криза ги принудило европските сили и Високата Порта да изнајдат решение кое би го сочувало султановиот суверенитет во Европа, а истовремено би ја подобрила положбата на христијаните преку воведување на реформи. Поради ова, во Истанбул била свикана конференција на која претставниците на Големите сили требало да изготват проект за реформи во европскиот дел од империјата.

Во проектот, во делот Ц, со наслов „Бугарија“, бил сместен проект за т.н. органски правилник, кој требало да се воведо во сите области на османлискиот Балкан. Имено, било предвидено:

Додаток под Ц: **Бугарија**
Проект за органски правилник
Ќе биде формиран од горенаведените територии и согласно со приложената карта, два вилаети кои ќе бидат управувани според подолуизложените разработени форми.
...**Западен вилает кој ќе го има за главен град Софија, ќе биде составен од санџаци: Софиски, Видински, Нишки, Скопски, Битолски (без двете јужни кази), еден дел од Серскиот санџак (трите северни кази) и од кази Струмица, Тиквеш, Велес и Костур“**.

Овој проект на органскиот правилник не тргнувал од етничките принципи. Односно во составот на западниот вилает, т.е. во најголем дел составен од територијата на Македонија, се наоѓале и Софискиот, Видинскиот и Нишкиот санџак. Факт кој јасно укажува дека не се работи за етничка, туку за географска терминологија, е тоа што во текстот биле употребени термините „христијани“ и „муслимани“ без нивно поконкретно дефинирање. ■

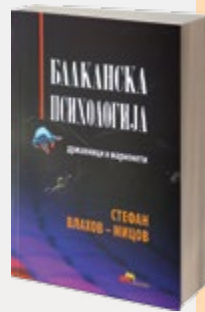
(ПРОДОЛЖУВА)

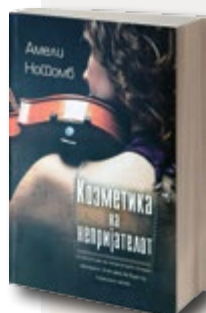
КНИЖАРНИЦАТА „МАТИЦА
ЕКСКЛУЗИВ“ ПРЕПОРАЧУВА:

1
Длабоко во душата
Јасмина
Кадра

2
**Балканска
психологија**
Стефан
Влахов - Мицов

3
**Козметика
на непријателот**
Амели
Нотомб

4
Освојувачот
Кон
Игулден

5
Фактура
Јонас
Калшон

**МНТ ОСВОИ НАГРАДА ЗА НАЈДОБРА ПРЕТСТАВА,
А НИКОЛА РИСТАНОВСКИ ЗА НАЈДОБРА УЛОГА**

„Животот на Молиер“ - најдобра претстава на фестивалот во Тиват

Годинашната селекција уште еднаш го потврди „Пургаторије“ како важен театарски фестивал на кој е возможно да се видат извонредни уметнички дела од најразлични театарски уметници, режисери, актери, сценографи, костимографи, композитори, балетани, велат во Македонскиот народен театар

На Медитеранскиот театарски фестивал „Пургаторије“, што се одржа во Тиват, Црна Гора, Македонскиот народен театар ги освои наградите за најдобра претстава во целина за претставата „Животот на Молиер“ и наградата за најдобар актер, која Никола Ристановски ја доби за улогата на Молиер.

Наградите им беа доделени на за-творатењето на 10. јубилејно издание на Фестивалот на медитеранскиот театар „Пургаторије“ 2015, на 10 септември, во Тиват.

Жирито составено од Мани Готовац - театролог, претседателката Тања Бошковиќ - актерка и Зоран Живковиќ - продуцент, по шест одиграни претстави во официјалната селекција, донесе едногласна одлука наградата за најдобра претстава да ја додели на претставата „Животот на Молиер“ во продукција на Македонскиот народен театар, а наградата за најдобар актер да му ја додели на актерот Никола Ристановски за улогата на Молиер.

Тиватскиот театарски фестивал, во организација на Центарот за култура во Тиват, започна со спектакуларната изведба на мјузиклот „Мама миа!“ на белградскиот Театар на Теразије, на 25 јуни на летната сцена во Тиват. Селекторката Тања Мандиќ Ригонат одбра претстави кои сведочат за желбата на театарските творци театарот да биде место каде општеството и човекот се преиспитуваат на уметнички моќен начин, од длабоките пориви на креативноста, мечтата, полемиката и креативниот дух, каде темите јасно се изоструваат без оглед на жанрот, претстави во кои актерските достигнувања се на високо ниво, како и сите други елементи на театарскиот чин.

- Годинашната селекција уште еднаш го потврди „Пургаторије“ како важен театарски фестивал на кој е возможно да се видат извонредни уметнички дела од најразлични театарски уметници, режисери, актери, сценографи, костимографи, композитори, балетани - велат во Македонскиот народен театар. ■ (Н.П.)

АНТОЛОГИЈА

Блаже Конески (1921-1993)

УБАВИТЕ ЖЕНИ

Убавите жени

во мојот народ
тие брзо прецутувале
како цут

од кајсија
како мајски јоргован.
О неправда!
Тие им припаѓале

на неизбрани мажи,
нивните коси

дење сплетени во прцлиња
ноќе распуштени

по градите и колковите.
Нивниот постап на препелица
набрзо го

сопинала унечка,
нивната младост поминувала
како мирис на липа

што го одвеа ветрот.
Набрзо тие седнувале на порта
со наведната глава

и издадени коленици,
со нечујна издишка.
Убавите жени, несреќните жени
тие брзо прецутувале
како цут од кајсија
како мајски јоргован.

100 НАЈУБАВИ СЛИКИ НА СИТЕ ВРЕМИЊА

Автопортрет на Ван Гог

Винсент Ван Гог (1853-1890) е холандски постмодернистички сликар чии дела имале големо влијание врз уметноста во 20 век поради живите бои и отсликувањата на чувствата. Денес се смета за еден од најценетите сликари воопшто.

Ова е еден од двата автопортрета на Ван Гог со преврзано уво. Овој автопортрет е насликан во 1889 година. ■

ТОП 5 НАГЛЕДАНИ ФИЛМА во САД викендов

1
СОВРШЕНОТО МОМЧЕ
THE PERFECT GAY

Заработка: 25.900.000 \$

Жанр: трилер
Режија: Дејвид М. Розентал
Актери: Сана Латан,
Мајкл Илај,
Морис Честнат

2
ПОСЕТА
THE VISIT

Заработка: 25.400.000 \$

Жанр: хорор
Режија: М. Најт Шималан
Актери: Оливија Дејонг,
Ед Оксенбулд,
Деана Данаган

3
ВОЕНА СОБА
WAR ROOM

Заработка: 7.800.000 \$

Жанр: драма
Режија: Алекс Кендрик
Актери: Присила Ц. Ширер,
Т. Ц. Стелингс,
Карен Еберкромби

4
ПРОШЕТКА ВО ШУМАТА
A WALK IN THE WOODS

Заработка: 4.700.000 \$

Жанр: комедија
Режија: Кен Квапис
Актери: Роберт Редфорд,
Ник Нолти,
Ема Томсон

5
**НЕВОЗМОЖНА МИСИЈА:
ОДМЕТНИЦИ**
MISSION IMPOSSIBLE –
ROUGE NATION

Заработка: 4.100.000 \$

Жанр: акција
Режија: Кристофер Мекори
Актери: Том Круз,
Ребека Фергусон,
Цереми Ринер

МАКЕДОНСКИОТ ФИЛМ ДА ГО ГЛЕДАМЕ КАКО КУЛТУРЕН ПРОДУКТ

Разговараше |
Александра М. Бундалевска

■ **Токму на „Манаки скрипт корнер“ филмот „Лазар“ ја почнал својата приказна. Среќни сте што македонската и светската премиера ќе бидат токму на „Манаки“?**

РИСТОВСКИ: Да, секако дека сум среќен. Во развојниот период на овој проект филмот беше во селекција на фестивалите во Солун, Софија, Трст и „Браќа Манаки“, каде што добивме награда за сценарио, и сега го затвораме кругот со премиера на фестивалот „Браќа Манаки“. Фестивалската политика е секогаш непредвидлива. „Лазар“, доби покана од повеќе фестивали, и требаше светската премиера да ја имаме на фестивалот во Монтреал и веднаш после тоа да дојде во Битола со македонска премиера. Но, во меѓувреме добивме многу поатрактивна покана за натпревар на фестивал од А-категија, кој за жал до 22 септември не смеаме да го објавуваме, и се повлекоме од Монтреал заради ексклузивитетот за меѓународна премиера. За среќа на македонските љубители на филмот и на фестивалот „Браќа Манаки“, и на мое големо задоволство, директорот на овој фестивал имаше разбирање и наклоност и прифати „Лазар“ да има македонска односно светска премиера во Битола.

■ **Приказната во филмот е за Лазар и Тони, чија тешка економска состојба ќе ги втурне во нелегалниот свет на шверцување емигранти. Да ли филмот е рефлексја на општеството во кое живееме?**

РИСТОВСКИ: Да. „Лазар“ е инспириран од настани и луѓе кои лично ги познавам и кои од економскиот безизлез во долгиот транзициски период на нашата држава оставена на маргините на ЕУ, се впуштаат во шверцување емигранти. Ова е светот на приказната на „Лазар“, инаку самата приказна е многу повеќе - љубовна драма за еден безчувствителен млад човек, кој откако ќе се заљуби, започнува да се согледува себеси, започнува емоционално да се освестува и ја открива хуманоста во себе.

■ **Каква фестивалска иднина му предвидувате на „Лазар“?**

РИСТОВСКИ: Се надевам дека „Лазар“ ќе биде прикажан на повеќе фестивали. Веќе имаме покани од фестивали во Франција, Луксембург, Естонија, потоа најверојатно ќе следуваат фестивали во Северна Америка, Јужна Америка, Азија и така натаму. Паралелно со ова, ние планираме скопска премиера и кино дистрибуција во Македонија до крајот на годинава, верувам некаде во

Со светската и со македонската премиера на филмот „Лазар“ на македонскиот режисер Светозар Ристовски, се отвора 36. издание на Интернационалниот фестивал на филмска камера „Браќа Манаки“ во Битола, кој ќе трае до 27 септември. Ова е трет филм на Ристовски, кој по интернационалниот успех со првенецот „Илузија“ во Канада го сними и филмот „Драг господине Гејси“. Ристовски една деценија живее во Канада, а ќе биде присутен на премиерата во Битола, со поголемиот дел од екипата

ноември. Бидејќи филмот е копродукција на Македонија-Хрватска-Бугарија-Франција, поддржана од „Еуримаж“, секоја земја-копродуцент има обврска да го дистрибуира филмот во кино во сопствената земја, па така верувам дека во наредните неколку месеци „Лазар“ ќе влезе и во кината во Париз, Загреб и Софија, а потоа се надевам и во некоја друга земја. Потоа следува телевизиска и интернетска дистрибуција.

■ **Живеете во Канада веќе една декада. Како оттаму гледате на македонскиот филм и на македонската кинематографија?**

РИСТОВСКИ: Со тоа што сум во Канада, некои работи ми се малку поочигледни. Македонскиот филм мораме да го гледаме како културен продукт, а не како пазарен. Македонија нема пазар за филм. Нашата публика не е толку голема за да се произведуваат филмовите пазарно, и кинематографијата да порасне заради тоа. Нашите телевизии, со чесни исклучоци, ниту кофинансираат, ниту откупуваат македонски филмови. За светскиот пазар, нашите филмови се неприфатливи, најпрво заради јазикот, а потоа и заради многу други фактори. Ретките фестивалски успеси го пронаоѓаат

своето место на меѓународниот пазар, но тоа е минорен профит за да се гледа филмот поинаку, освен како културен продукт. Доколку се фокусираме на тоа да се произведуваат квалитетни филмови, кои пред сè ќе бидат уметнички силни и уникатни, шансата за успех е многу поголема, отколку да се обидуваме да имитираме комерцијален модел од голем филмски пазар.

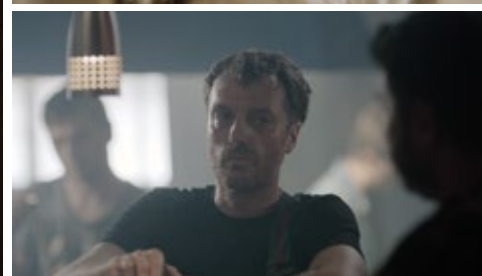
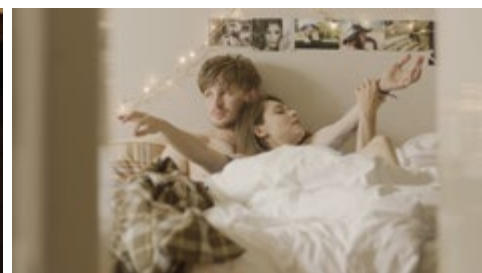
■ **Што им недостига на македонските филмови за да може да успеат на светските пазари?**

РИСТОВСКИ: Премногу работи. Пред сè постојат два генерални ти па на светски филмски пазар: популарен или таканаречен мејнстрим филм и уметнички филм. Мејнстрим филмовите се пред сè холивудски блокбастери кои се производ на многу голема и организирана индустрија и чинат од дваесетина до двесте милиони долари и повеќе. Ние со ништо не можеме да се квалификуваме на тој пазар. За утеша, додуша, е дека ниедна друга земја освен Англија и маргинално Франција, не може. Другиот пазар е некомерцијалниот пазар, кој, главно, се однесува на фестивалска експозиција и лимитирана дистрибуција. Овој пазар, ако можеме воопшто да го нарекуваме пазар, е исклучително тежок, затоа што функционира по спротивни принципи од мејнстрим пазарот. Исто така, бидејќи мејнстрим филмот е затворен повеќе-помалку за сите други освен за Холивуд, конкуренцијата од Кина и Русија, до Иран, Аргентина, Тур-

ција, Романија и Тајланд е точно во овој мал лимитиран пазар. Јас лично мислам дека доколку македонските филмови имаат голем уметнички квалитет и капацитет, тогаш во светот на филмските фестивали, и специјализирана дистрибуција можат да се пробијат, но треба многу да се работи за тоа. Нашата филмска продукција до скоро беше инцидентна. Мислам дека мора да се создаваат услови за правење филм, исто така мора да се направи многу ригорозна натпреварувачка средина овде кај нас, за да биде квалитетно тоа што се произведува, за да може да излезе надвор од Македонија и да биде квалитетен репрезент.

■ **Дали уметноста треба да биде ангажирана?**

РИСТОВСКИ: Интересно и комплексно прашање. „Дали треба?“ Мислам дека уметноста е експресија која се менува како што се менува цивилизацијата и не сум сигурен дека некој може да знае „дали треба“ и „како треба“. Од кога постои уметноста, уметниците се обидувале да спознаат некои универзални вистини и имагинативно да ги искомуницираат низ различни медиуми. Доколку рефлексииите од потрагата по спознание е ангажирано, тогаш и уметноста е ангажирана. Но тогаш се ангажирани и математиката и физиката, и така натаму. Доколку пак, како ангажираност се подразбира политички, социјален, економски или каков било друг контекст, тогаш и не зборуваме за уметност, туку за пропаганда или за забава, (популар-

но наречена ентертејнмент). Многу често, кога површно се толкува репрезентативната уметност, посебно онаа од христијанска Европа, од Византија па сè до почетокот на модернизмот, истата може да се протолкува како пропагандна естетика и декоративно занаетчиство, ангажирана да ја промовира црковно-аристократско-буржоаската доминација и идеи. Да му служи и го промовира режисерот. Не многу поинаку од комунистичката пропагандна естетика, или западната поп и постпоп естетика. Но, кога малку подлабоко ќе се загледаме во вистинските уметничките дела, дури и некои црковни литургии, или како контраст, некои пропагандни филмови на Ејзенштајн, гледаме дека одат многу подлабоко во потрага по универзалната вистина од површниот репрезентативен наратив. Се надевам дека успеав накратко да го објаснам моето гледање и мојот став по ова многу комплексно прашање, но за да бидам уште поедноставен и појасен, на крај само би додал „Дали е Шекспир ангажиран?“ Ако е, тогаш уметноста треба да биде ангажирана. Ако не е, тогаш не треба.

■ **На кој нов проект работите сега?**

РИСТОВСКИ: Мојот нов проект работно се вика „Свеќарката“. Сценариото е на Грејс Лија Троје, а проектот засега го развивам со францускиот копродуцент од „Лазар“, Гијом де Сил. Премногу е рано да откривам детали за овој проект, но веќе конкуриравме за поддршка во нашата агенција за филм, наскоро ќе го претставиме на семинар во Франција. Се надевам дека ќе влеземе во продукција до крајот на 2016 година. Активен и како продуцент, и во периодов работите на подготовки за снимање на дебитантскиот филм на Марија Џидева, „Жртва“ по сценарио на Огнен Георгиевски, за кој верувам дека веќе напролет ќе започнеме со продукција. ■

АЛИСОН РИЧМАН: МНОГУ Е ВАЖНО ДА ГО ЗАРОБИТЕ ВНИМАНИЕТО НА ЧИТАТЕЛОТ!

Морам да ви признаам дека корицата на македонското издание на „Секавање на љубовта“ ми е најомилена. Растреперената пеперутка е толку прекрасна и ја заробува сета убавина и кршливост на љубовта за која се зборува во книгата, вели Ричман

Пишува |
Невена Појовска

Романот „Секавање на љубовта“ од Алисон Ричман читателите во Македонија го избраа за наслов на летото. Делото на Ричман беше номинирано за најдобар роман во 2014 година во САД. „Секавање на љубовта“ е реална, вистинска драма, приказна сместена помеѓу волшебната убавина на Прага и модерниот Њујорк. Приказна стара педесетина години со порака која вечно ќе живее во срцата на милионите читатели ширум светот... Со авторката на романот разговараме за творењето, за инспирацијата...

■ **Зошто одлучивте да станете писател? Како се случи тоа?**

РИЧМАН: Јас сум ќерка на апстрактен сликар и на електроинженер. Низ уметничката лека на мајка ми научив да го ценам светот. Со нејзиното учење сфатив дека сè околу нас има своја боја и свој состав. Од татко ми научив дека човекот никогаш не може нешто сосема да разбере, ако не го расклопи на составните делови и потоа повторно не го состави. Пишувањето за мене е комбинација од набљудување на светот околу мене – неговите бои, светлината и сенката, истовремено наоѓајќи смисла во сите негови сложени делови. Првиот роман почнав да го пишувам по завршувањето на факултетот. Отсекогаш ме фасцинирала идејата за аутизмот и оние кои се привлечени од земји кои не им се татковина. Мојот прв роман имаше

наслов „Синот на резбарот на маски“ и во него се зборуваше за јапонски уметник кој сакал да патува во Париз и да слика заедно со импресионистите. Беше издаден кога имав 26 години.

■ **Кога пишувате роман, што ви е најтешко?**

РИЧМАН: Мислам дека почетокот е секогаш најтешок. Многу е важно да го зароби вниманието на читателот и да му ја разбудите љубопитноста. Секогаш се обидувам да го направам тоа, така што романите ги почнувам со неодговорени прашања, па читателот секогаш е мотивиран да продолжи да чита. На пример, зошто Јозеф и Ленка долги години мислеле дека оној другиот е мртов? Кои биле нивните други сопругници со кои се венчале по војната? И најважно, како преживеале? Ако читателот е заинтересиран за овие прашања, тогаш ќе продолжи да чита!

■ **Ајде да позборуваме малку за „Секавање на љубовта“. Заплетот е навистина трогателен и возбудлив, великодушно движечки. Дали се темели на настан кој можеби се случил во вашето семејство? Затоа што е многу детален, особено кога станува збор за животот во логорите и во гетото. Беше ли потребна обемна истражувачка работа за тоа?**

РИЧМАН: Ниеден член од моето семејство не бил во Европа во текот на Втората светска војна, ама јас имам еврејско потекло. Сепак, основната мотивација за да ја напишам оваа кни-

га ми беше уметничкиот дух. Дали уметник може да создаде нешто, и покрај тоа што сè му е земено? Никоде не прочитав дека уметниците во концентрационите логори успеале да си го задржат творечкиот дух и да создадат уметнички дела откако им било земено сè што имале. Токму тоа ме мотивираше да ја напишам Секавање на љубовта. Кога минаа шест месеци, а јас сè уште истражував за оваа книга, слушнав за двојка која била разделена речиси шеесет години, а потоа повторно се сретнале на свадбата на нивните внуци. Ама, тој дел од приказната се појави откако почнав да ја истражувам уметничката страна на романот.

■ **Кои се вашите омилен автори?**

РИЧМАН: Го сакам Габриел Гарсија Маркес, Ијан Мекјуан, Карлос Руиз Зафон, Никол Краус и мојот нов фаворит, Ентони Дор.

■ **Мислите ли дека корицата игра важна улога во продажбата?**

РИЧМАН: Апсолутно. Убавите и скокотливи читачки клубови секогаш биле привлечни за луѓето. Морам да ви признаам дека корицата на македонското издание на Секавање на љубовта ми е најомилена. Растреперената пеперутка е толку прекрасна и ја заробува сета убавина и кршливост на љубовта за која се зборува во книгата.

■ **Имате ли омилен параграф во Секавање на љубовта? Јас имам многу.**

РИЧМАН: Моите омилен реченици се најверојатно овие: „За да преживеам во новиот и суров свет, морав да се убедам себеси дека љубовта е како уметничка слика. Негативната празнина меѓу луѓето е важна исто колку и позитивниот простор што го зафаќаме. Воздухот меѓу нашите заспани тела и здивовите меѓу разговорите се белилото на платното. Другите наши мигови – смеата и секавањата – се движења на четкичката направени во текот на времето.“

■ **Како ги претставувате ликовите во вашата книга? Мислам, како ги оживуваат на оној особен начин? Што ја прави Марта да биде Марта, а Јозеф да биде токму онаков каков што е – Јозеф?**

РИЧМАН: Интересно прашање. Можеби ќе звучи по малку налудничаво, ама ликовите всушност зборуваат со мене. Во главата им ги слушам гласовите, нивните мисли се во мојот ум и длабоко во срцето ги чувствувам нивните емоции. Тоа морам да го преточам на секоја страница.

■ **Мислите ли дека поинаков заплет, поинаква заднина би создала и поинакви ликови во Секавање на љубовта? Може ли да постои поинаква приказна со истите ликови? Што би се случило ако тие поинаку реагираат во дадените околности? Отсекогаш сум се прашувала за овие работи.**

РИЧМАН: Мислам дека поинаков заплет во огромна мерка би ги сменил и ликовите. Ако

Ленка ги оставела родителите, најверојатно ќе завршела како Амалија. Секоја одлука што ја прават ликовите има влијание врз остатокот од нивните животи. Сменете една од тие одлуки и сè друго во книгата ќе биде поинаку.

■ **Очигледно е дека многу го сакате Антоан де Сен Егзипери и неговиот Малиот принц. Прекрасен подарок е роман за него и за неговата инспирација да го напише Малиот принц. Куќата на писмата почнува со цитат од истата книга. Зошто токму тој?**

РИЧМАН: Една од темите во Куќата на писмата, мојот нов роман, кој се појави во САД минатата есен е како ние, луѓето, успеваме да комуницираме без зборови. Малиот принц крие две приказни. Едната е напишана за деца, а онаа подлабоката е за возрасните. И содржи скриена порака: дека можеме да љубиме и да се грижиме за другите дури и од далечина, дури и по смртта. Во Куќата на писмата моите ликови комуницираат преку музика и книги, но и преку нивните срца.

■ **Откријте ли нешто изненадувачко не само за вас, туку и за оние околу вас, пишувајќи ја Секавање на љубовта? Затоа што јас сум убедена дека секој роман, особено ваков – емотивен, тажен, а сепак преполн со надеж – мора да има некакво влијание врз скриеното, внатрешно битие на секој автор.**

РИЧМАН: Да, создавањето на Секавање на љубовта имаше огромно влијание врз мене. Ме принуди да ја разберам огромната моќ на човековиот дух. Ние сме многу посилни отколку што мислиме. Исто така, ми ја откри и моќта на љубовта, на секавањата и на креативните уметности. Сите овие нешта може да не хранат во мрачни и во тешки мигови многу повеќе отколку што можеме да си замислиме.

■ **Дали често ви се јавуваат читатели? Што најчесто ви велат? Во последно време постојат многу социјални мрежи, па убедена сум дека имате широка мрежа следбеници.**

● ● ●
Морам да ви признаам дека корицата на македонското издание на Секавање на љубовта ми е најомилена. Растреперената пеперутка е толку прекрасна и ја заробува сета убавина и кршливост на љубовта за која се зборува во книгата

● ● ●

РИЧМАН: Обожавам кога ми пишуваат читателите, а добивам пораки од луѓето од целиот свет. Фала му на Бога за преводот на Гугл! Социјалните мрежи не зближуваат, а сите мои читатели ми даваат огромна поддршка за романот. Добивам и многу електронски пораки во кои велат дека книгата ги расплакала и дека Секавање на љубовта им е омилен роман.

■ **Што го претвора заплетот, идејата, во добра приказна? Што е неопходно една идеја да се претвори во добро четиво? Затоа што очигледно е дека во Секавање на љубовта сте ја вткаиле вашата душа во животот на ликовите.**

РИЧМАН: Мислам дека и писателот, а не само читателот, треба да биде љубопитен за ликовите и за крајот на нивното патување. Јас вистински чувствував дека ги живеам животите на моите ликови.

■ **Сте сонувале ли дека некогаш ќе станете писателка?**

РИЧМАН: Да, отсекогаш сум сакала да станам писателка!

■ **Во кој жанр би ги вброиле вашите романи?**

РИЧМАН: Историска и литературна фикција.

■ **Како ги промовирате вашите дела?**

РИЧМАН: Патувам низ САД, и зборувам за моите романи и дела. Имам прекрасна можност да зборувам и во Италија. Би сакала да дојдам еден ден и во Македонија! ■

Со секој купен број на „Република“ добивате попуст од 50 денари за кино-проекции во „Милениум“

попуст

50

денари

важи од 18.9. - 24.9.2015

КИНО МИЛЕНИУМ 3D

БЛУД И РАЗВРАТ ЗА ЗАДОВОЛУВАЊЕ НА НЕЧИИ НИСКИ СТРАСТИ

Петицијата со 100.000 потписи за прекин на реалните шоа во Србија, не ги даде очекуваните резултати. Емисиите „Големиот брат“ и „Фарма“, исто срање во различно пакување, сè уште се на програмите на телевизији со национална концесија низ целиот регион. Дури неодамна тие се ставени во категоријата за лица над 16 години и со тоа преместени во терминот по 22 часот. По искуствата од минатите години за тоа што се случува кога во куќа на неколку месеци затворате дваесетина луѓе („Кој овде нема да полуди, не е нормален“), ова требаше да се направи уште на почетокот

Пишува | Марина Косићовска

Реалните шоа во моментот се хит низ светот, но додека во САД, луксата на ваквиот тип емисии, се оди напред кон продукции кои покрај забавување на публиката, имаат за цел да направат нешто (како разни преобразби на луѓе, помош на заболени, преуредување или градење на нов дом, помош во бизнисот), овде сè уште се оди на најевтината варијанта. Тоа е една

куќа, камери во секој кош, неограничено јадење и пиење и луѓе на кои им се плаќа по некој ситнеж за секоја кавга, за секои разголени гради и за секој секс. Со колку повеќе, толку повесело.

Тоа е програма која се емитува неколку месеци и се храни од најниските страсти на публиката. Преку ноќ се создаваат „свезди“, кои веднаш потоа се забораваат.

АНЕТА НАКОВСКА

Македонската фолкерка во „Големиот брат“ замина во 2013 година и остана запаметена само по туширањето кое беше прикажано на телевизија и каде без цензура беше прикажана гола. Неа не и одеше добро комуникацијата со останатите станари, повеќето од српско говорно подрачје и брзо ја напушти куќата.

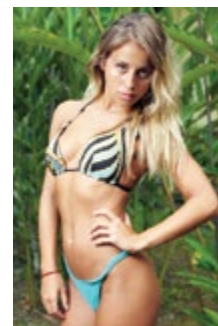

„ОПЕРАЦИЈА ТРИУМФ“

Шоуто имаше само една сезона и покрај огромната гледаност низ целиот регион. Иако главно беше шоу за потрага по таленти, концептот вклучуваше и следење на кандидатите во куќата во која беа сместени, додека тие се подготвуваат за следниот настап.

Шоуто немаше втора сезона, затоа што продукцијата сметаше дека организирањето концерт секоја недела е прескапо и дека најдобро би било да го исфрлат тој дел од шоуто.

Во истата куќа следната година се одржуваше „Големиот брат“.

ЖАРЕ БЕРБЕР, ТОНИ ЗЕН, АЛЕКСАНДРА НАКОВА, АНА СТОЈАНОВСКА И ПЕЦЕ КОТЕВСКИ

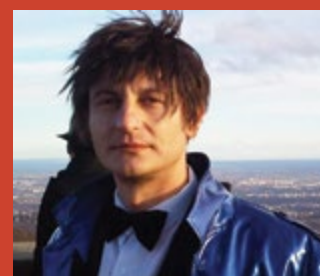
Во четирите сезони на регионалното шоу „Преживеан“ главно беа изоставени секс-скандалите и сè што ги прати другите досега наведени шоуа. Оставени на остров да ги преживеат игрите на продукцијата, но и психолошките игри од останатите кандидати, учесниците беа најмногу фокусирани да се докажат пред себеси, да го совладаат гладот, нервната од неспиењето и напорната работа.

Во првата сезона немаше македонски претставник, но затоа веќе во 2009 година, први претставници во ова шоу беа

Пеце Котевски, полициски инспектор и билдер од Битола и актерката Ана Стојановска, кои не издржаа многу недели на островот на Филипините.

Во ВИП изданието на шоуто, во 2010 година, скопскиот рапер Тони Зен стигна до самото финале и за малку го изгуби првото место.

Во 2012 година, исто така во ВИП издание, Македонија ги испрати дотогаш не многу познатата Александра Накова, манекенка од Гевгелија и водителот и забавувач Жаре Бербер.

од Скопје, кој бил дел и од неколку македонски порнофилмови.

Шоуто се прикажуваше на МТВ, а подоцна имаше обиди за негови варијации на други телевизији.

ДРАГИ ШПАГА

И Македонија имаше обид самостојно да создаде реални шоуа од овој тип и тоа уште во 2004 година. Тогаш победник на „Тоа сум јас“, шоу што се снимаше во куќа во Скопје, сличен формат на „Големиот брат“, беше Драги Шпага, познат лик

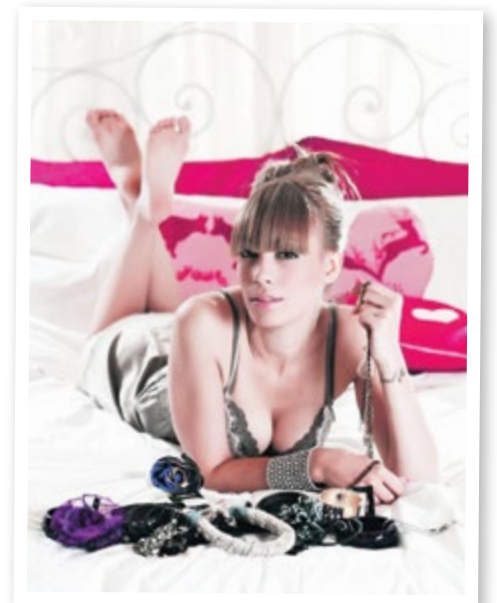
Во моментот во „Големиот брат“ учествува и травестит од Тетово, а еден од српските кандидати, Кристијан Голубовиќ, треба да го напушти шоуто бидејќи му почнува затворската казна. Од неговиот тим бараат граѓаните да соберат 50.000 гласа за петиција тој да остане на слобода, барем додека заврши шоуто.

ХРИСТИЈАН ТОДОРОВСКИ – КИКО

Кога во 2013 година влезе во „Фарма“, Србите го најавуваа како македонскиот Џастин Џибер. Пејачот Христијан Тодоровски – Кико, кој некогаш се прослави во „Македонскиот идол“, кај нас ќе остане запаметен преку легендарното интервју за неговите „сексуални подвизи“ и неговата омилена поза – онаа на вклучена рингла. По две недели, тој беше исфрлен од реалното шоу.

Огромната популарност што ја доби за време на прикажувањето на „Операција триумф“, само месеци подоцна згасна, па српската натпреварувачка Милица Мајсторовиќ се обиде да си го одземе животот поради неуспешните обиди за музичка кариера.

ВИКИ И КИКИ

Сестрите Виолета и Кристина Ралеви од Скопје беа вистински хит во 2009 година на просторите. Кики беше првата Македонка што влезе во „Големиот брат“. Уште првата ноќ спиеше со 13 години постариот фризер Карло Загорац од Белград, сексуален чин што беше прикажан низ целиот регион. Кога беше исфрлена од куќата, на нејзино место влезе нејзината сестра близначка Кики, која остана до самиот крај на шоуто. Вики и Карло по шоуто останаа уште една година заедно, а фризерот едно време среќата си ја побара и во Скопје, работејќи во познатото фризерско студио „Ин“.

Денес ретко кој се сеќава на близначките од Скопје. Кристина се омажи во 2014 година, а не е познато што и како работи Вики.

ЛЕСТЕР И ЦЕЦЕ

Скопјанецот Никола Настевски – Лестер двапати се испроба на „Големиот брат“. Во 2011 година, тој го привлече вниманието на публиката со изведувањето на стриптиз во српската верзија на „Големиот брат“. Една година подоцна, тој победи во „Големиот брат“ – Бугарија, шоу што не беше прикажувало во Македонија.

Во ова шоу до самиот крај остана и манекенката Цеце Орешкова од Неготино, која подоцна изјави дека само за еден месец во Бугарија, станала поголема свезда од шест години работа во Македонија.

Денес и двајцата работат како модели, Лестер во Дубаи, а Цеце низ Македонија.

КИПАР, ОСТРОВТ НА БОГОВИТЕ И НА ЛЮБОВТА

РОДНОТО МЕСТО НА БОЖИЦАТА АФРОДИТА ЌЕ ВЕ ОСВОИ НА ПРВ ПОГЛЕД

Животот на Кипар е, наједноставно кажано, отпуштен, без гужви и без метеж, но и малку поскап. Кипраните разговорот го започнуваат со зборовите сига, сига, што значи полека и отпуштено, и позитивната енергија што зрачи на секој чекор е неверојатна

Пишува | Јана Јосифоска

Некаде помеѓу Европа, Азија и Африка, се наоѓа островот на љубовта и на убавината, Кипар. Со својата пријатна клима, сончеви плажи, модро море и со спектакуларните пејзажи, оваа островска земја нуди магичен спој на романтика и на релаксационост.

Кипар е мала земја, но е трет остров по големина во Средоземното Море, по Сицилија и по Сардинија. Може да се каже дека тоа е земја на контрасти. Плажите, космополитските градови и луксузните хотели, ги менуваат планини со борова шума и живописни планински селца. Има 340 сончеви денови во годината, и тоа е една од работите што го прават идеално одредиште за одмор, а истовремено и многу пожелно место за живеење. Растителниот свет на островот е многу разновиден и

претставува рај за сите љубители на природата. Искористете ги убавите септемврски денови за да ја посетите оваа атрактивна туристичка дестинација.

За да стасате до Кипар, најдобро е да изберете авионски превоз. Аранжманите на туристичките агенции најчесто вклучуваат превоз со авион и сместување, од околу двесте евра, во најевтина варијанта, па нагоре, а постои можност и сами да си го организирате патувањето. Со нискобуџетните авиокомпаниии се наоѓаат поевтини летови, зависно од периодот, но со поаѓање од Белград. Од средината на септември има авионски билети и за околу сто евра. Исто така, пожелно е на островот да имате автомобил, па доколку не сте со свое возило, може да изнајмите од агенциите за изнајмување.

ПОДЕЛЕН НА ДВА ДЕЛА, А СЕПАК ПРЕКРАСНА ЦЕЛИНА

Старите Латини биле првите кои на Кипар му го дале името што го носи и денес. Зборот Кипар (на латински „Ciprus“), значи бакар, па богатството со оваа руда било причина овој остров во минатото да биде еден од најзначајните трговски центри. Животот на Кипар е, наједноставно кажано, отпуштен, без гужви и без метеж, но и малку поскап. Кипраните разговорот го започнуваат со зборовите сига, сига, што значи полека и отпуштено, и позитивната енергија што зрачи на секој чекор е неверојатна.

Кипар станува независна република во 1960 година, по осумдесет и двегодишното британско

владеење, кое оставило силно влијание на начинот на живот, па и денес таму се вози на левата страна од улицата. Поделен е на два дела, на грчки и на турски, а познати се градовите: Ларнака, Пафос, Лимасол и Никозија, кој е главен град и на турскиот и на грчкиот дел. Никозија е поделена со таканаречена зелена линија, односно демилитаризирана зона на ОН. Старото јадро на градот, Лаики Цитонија (што на грчки значи добро соседство), е опкружено со венецијански бедеми од 16 век. Шармантни мали камени улици низ кои морате да се провлечете ќе ве однесат до бројни музеи, продавници и таверни, кои ќе ве вратат во некои минати времиња.

Градот Пафос, пак, со причина е ставен на листата на УНЕСКО за заштита на културното богатство. Ова е најсликовитото место на брегот на Кипар, а најубав е во пролет. До денес се сочувани остатоци од преубавиот храм на Афродита, каде што, според легендата и древните обичаи, девиците ја губеле невиноста со првиот странец што ќе наидел.

КАРПИТЕ СОЗДАДЕНИ ОД АФРОДИТА КАКО АТРАКЦИЈА И ХРАНА СО ОДЛИЧЕН ВКУС

На туристите, дефинитивно, најатрактивни им се таканаречените „Карпи на Афродита“. Се наоѓаат на приближно половина пат на автопатот од Лимасол кон Пафос. Карпите на Афродита се дело на природата, но нивното митолошко објаснување е многу поинтересно. Имено, легендата вели дека грчката божица на љубовта и на убавината, Афродита, се родила од морската пена токму на ова место. На ова исто место и првпат заплакала, а нејзините солзи се претвориле во карпи. Според митологијата, оној што овде ќе се искапе (помеѓу нејзините солзи), ќе го следи љубов цел живот.

И покрај уникатната убавина на секој дел од островот, некогашното мало рибарско место Аја Напа (Света Напа) е најпопуларно летувалиште на Кипар. Ова мало место ги собира младите луѓе желни за нокен живот. Но, иако Аја Напа пред сè е позната по нокниот живот, многумина се согласуваат дека има и нају-

бави плажи на островот. Покрај бројните клубови и кафулиња, во Аја Напа се наоѓа и древната гробница Макронисос, како и заливот Капе Греко, за кој се верува дека е дом на опасното митско чудовиште на Аја Напа.

Освен уживањето во песочните плажи и во прошетките, никако не пропуштајте да ја вкусите храната на Кипар, која е спој на грчката, медитеранската и на турската кујна, базирана пред сè на месо, салати и овошје. Самите Кипрани велат дека тајната е во состојките – овошјето и зеленчукот кои растат во земјата на љубовта. Вреди да се проба локалното сирење „халоуми“, кое е вистински специјалитет и го нема на друго место. Се прави од козјо, овчо и од кравјо млеко, а најчесто го јадат така што малку ќе го потпечат на жар. Скалата е многу популарен начин на подготвување месо и риба, а за мезе се јаде традиционален оброк составен од дваесет различни помали јадења. ■

МИСЛАМ ДЕКА Е ВРЕМЕ ПОЛЕКА ДА СЕ ОБИДЕМЕ НА МЕЃУНАРОДНИОТ ПАЗАР

Во Скопје, па и во Македонија, веќе има сериозен број деловни жени, кои освен во канцеларија, голем дел од работното време го поминуваат и на деловен ручек или на вечера. Некако ми недостасуваше гардероба која ќе биде и деловна и секојдневна, но сепак, со еден дизајнерски печат, гардероба која малку ќе излегува од клишето на костим или здолниште-панталони за на работа, вели Кокев

Разговараше | Александра М. Бундалевска
Фоџо | Александар Ивановски

Македонската дизајнерка Тања Кокев десет години е препознатлива по елегантните фустани и по венчаници кои излегоа од нејзиното ателје и кои на важни настани ги носат сите јавни и помалку јавни личности во државата. По една деценија, Кокев ја претстави новата прет а порте колекција „Ловерс“

есен-зима 2015-2016 година и покажа како ја гледа современата македонска жена. Романтична, елегантна, едноставна, но и строга и деловна. За изработка на моделите, Кокев користеше луксузни ткаенини од модните куќи „Валентино“, „Шанел“ и „Армани“, а беа дополнети со чевли и со ремени со потпис на „Кокев“.

■ Честитки и за успешната ревија во преубавиот амбиент на Куршумли ан. Задоволна сте како помина целиот настан?

КОКЕВ: Ви благодарам многу. Нескромно е да кажам дека не сум задоволна, посебно што работев со толку големи професионалци како Дејан Пројковски, Маја Чаначевиќ и Џијан Емин, односно Македонскиот народен театар и Македонската филхармонија. По целиот стрес што го имавме со временските непогоди, до последно не знаевме дали ќе врне или не, дури и небото ни се отвори и успеавме да ја изреализираме во комплет нашата идеја. Презадоволна и многу среќна што имав чест да работам со нив.

■ „Кокев“ низ годините се етаблираше како модно ателје кое изработува наменски свечени и венчални креации, а на последната ревија презентиравте секојдневни модни парчиња. Колку време ја планиравте оваа колекција?

КОКЕВ: Како идеја ја имав многу години, а ја реализирав за околу една година. Оваа колекција е многу различна од сè она што го работи моето ателје. Научивме многу, влеговме во еден сосема друг дел од модната индустрија и понудивме на пазарот една секојдневна и деловна гардероба.

■ Материјалите во оваа колекција се совршени и Вие ја продолживте соработката со „Валентино“, а ја збогативте со „Армани“ и со „Шанел“. Кажете ни нешто повеќе за материјалите, како тие се вклопија во „Кокев“?

КОКЕВ: Како да се создадени еден за друг. Комплетно „легнаа“ во мојата идеја за романтика, за едноставен крој, за една вечна класика. Тоа се преубави ткаенини кои не дозволуваат многу експериментирање во кроеви, туку едноставни линии кои ја нагласуваат убавината на женското тело. Она што е најважно за овие ткаенини, е дека сите се сто отсто природен матријал, она што во овој хаос од полиестерни матријали ќе биде вистинско освежување.

■ Од новата колекција посебно се издвојуваат фустаните како мантили. Тука се и сакоата, панталоните, здолништата и секако, ремените, како важен детал во секоја комбинација. Дали така Тања Кокев ја замислува современата македонска жена?

КОКЕВ: Во Скопје, па и во Македонија веќе има сериозен број деловни жени, кои освен во канцеларија, голем дел од работното време го поминуваат и на деловен ручек или на вечера. Некако ми недостасуваше гардероба која ќе биде и деловна и секојдневна, но сепак, со еден дизајнерски печат, гардероба која малку ќе излегува од клишето на костим или здолниште-панталони за на работа. Фустанот како мантил за мене е токму тој погодок, строго деловно, меѓутоа максимално женствено.

■ Која е Вашата омилена комбинација од колекцијата есен-зима 2015/2016 година?

КОКЕВ: Зелениот свилен фустан, дизајниран со бубчиња и со цветови во комбинација со рацкроман мантил и бежовите чевли со розова панделка.

■ Моделите на ревијата беа збогатени и со чевли со потпис „Кокев“, а наскоро најавувате и чанти со Ваш потпис. Од кој материјал се изработени чевлите и чантите и од кога ќе бидат во продажба?

КОКЕВ: Чевлите се изработени од најквалитетна кожа, и тоа внатрешно, надворешно и дури и ѓонот е изработен од кожа. Ботите се комплетно приспособени на боите на колекцијата, така што сè е една целина. Чантите исто така ќе бидат изработени само од кожа, ќе ги промовираме заедно со летната колекција напролет.

■ „Кокев“ се шири и на меѓународен пазар. Најавивте отворање на салон во Белград. Може ли да ни кажете нешто повеќе за тоа? Какви се Вашите идни планови?

КОКЕВ: Мислам дека е време полека да се обидеме на пазарот надвор, прва станица ни е Белград, и тоа наскоро, веќе броиме денови. За понатаму е многу рано да се зборува. Сега да им се посветиме на Скопје и Белград и на нашите клиенти. ■

МИРАНДА РИЧАРДСОН

Целосно име:
Миранда Џејн Ричардсон

Родена:
3 март 1958 (57 г.)
Саутпорт, Ланкашир,
Англија

Професија:
актерка

Активна од:
1979 година

Миранда Ричардсон е англиска актерка, која своето филмско деби го имала со улогата на Рут Елис во „Танц со странец“ во 1985 година. Досега двапати била номинирана за „Оскар“ за филмот „Штета“ (1992) и за „Том и Вив“ (1994). За „Штета“, има освоено и награда БАФТА за најдобра споредна женска улога. Има освоено и Златен глобус за филмовите „Маѓепсаната Април“ (1992) и „Татковина“ (1994).

Ричардсон се појави и во телевизиските серии „Црната гуја“ (1986-1989), „Танц под музиката на времето“ (1997), „Мерлин“ (1998), „Изгубениот принц“ (2003) итн. Други нејзини познати филмови се „Империја на сонцето“ (1987), „Плачлива игра“ (1992), „Апостолот“ (1997), „Заспаната долина“ (1999), „Пајак“ (2002), „Хари Потер и Огнениот пехар“ (2005) и други. ■

Цитати:

- „Јас не сум некој што може да лежи на плажа и да не прави ништо. Не сум сигурна што би требало да правам, па ми досадува. Претпочитам да имам некоја цел, како на пример да одам во Алјаска за да ги видам китовите Орка.“
- „Не би знаела да кажам каква личност сум, бидејќи постојано се менувам.“

Преод | Ана Цвешаноска

FUTURE NOW

Спектакуларен ДИГИТАЛЕН БИЛБОРД

ПРВ ИНТЕРАКТИВЕН OUTDOOR МЕДИУМ ВО МАКЕДОНИЈА

на Плоштад Македонија, Скопје

MEDIA CITY
ADVERTISING

00389 2 3100010
office@mediacity.mk
www.mediacity.mk

ЗА ОБИЧНИТЕ СУПЕРХЕРОИ!

vitaminka
www.vitaminka.com.mk

Погодици | Ј.Ј.

СОВРШЕНА БОЈА ЗА СПАЛНАТА СОБА

Спалната соба е совршено место за отпуштање и за одмор. Внимателно одберете боја за неа.

1 БЕЛА – Оваа боја е позната како боја на чистота и на убавина. Користејќи ја белата боја, имате можност да ја комбинирате со речиси која било друга боја. Исто така, доколку се одлучите само бела боја, тоа е шанса дополнително да го отворите просторот. Ако сакате минималистички или романтичен стил, белото е секогаш одличен избор.

2 ЖОЛТА – Жолтата боја ги инспирира интелектуалците кои имаат голем ум и тежнеат кон апстрактни теми и облици. Изберете жолти нијанси доколку сте харизматична личност и ви е потребно повеќе време за совршено отпуштање, за размислување и за фантазирање. Различните варијации на жолтата боја можат да бидат одлично решение доколку вашата соба нема доволно сончева светлина.

3 ПОРТОКАЛОВА – Собата со оваа боја во последно време е посебно единствена и популарна. Портокаловите сидови даваат чувство на топлина и на пријатен престој. Тоа е една од најдобрите бои при изборот на современ дизајн. Приспособете го мебелот на бојата на сидот, никако обратно, бидејќи на тој начин целата композиција ќе дојде до израз.

4 ЗЕЛЕНА – Доколку вашиот избор за боја за сидовите на спалната соба е зелената боја, вие сакате целосен мир, бидејќи тоа е боја на природата, боја што буди чувство на спокој. Едноставно, сакате коше само за себе. Денес зелената боја е речиси исто толку популарна како и белата боја, а дизајнерите создадоа совршен спој на нијансите, кои одговараат на сечиј вкус. ■

ГРЕШКИ ШТО ГИ ПРАВИТЕ СО ВАШЕТО КУЧЕ

Никогаш не дозволувајте му на кучето да скока по вашите гости. Дури и кога ќе дојдат пријатели кои немаат ништо против тоа и ги обожаваат кучињата, немојте да го одобрувате таквото однесување. Кучето не разликува возрастна личност од дете или постара личност, па утредента, во парк, може се случи да му скокне на некое поизнемоштено лице или дете и ненамерно да ги повреди. Кога вашето куче скока по гостите, замолете ги да му го свртат грбот или да го игнорираат.

2 Кога кучето ќе почне да живее со вас, најважно е да го научите да ја извршува нуждата надвор. Додека не го усоврши тоа, никако немојте да му викате или да го тепате. На тој начин нема да го научите да излегува надвор кога има потреба, туку да се плаши од вас.

3 Не дозволувајте кучето да ве влече додека го шетате. Нормално дека тоа ќе сака да оди каде што му е желба бидејќи секое куче е љубопитно, но тогаш застанете и спречете го во таквата намера. Дури кога ќе ве погледне и ќе запре, можете да ја продолжите прошетката. Или свртете се и продолжете во друг правец. Кога ќе продолжи да шета со вас, дајте му награда.

Постојат неколку работи што сопствениците на кучиња често ги прават, а не се свесни дека кучињата не го сакаат тоа или дека тие потези ги збунуваат. Без оглед на тоа колку се трудиме да му го овозможиме најдоброто на нашиот миленик, се случува од преголема љубов да правиме ненамерни грешки или да не му испратиме јасни пораки

4 Местото на кое кучето спие или одмора, никогаш не го поврзувајте со казна. Кога детето нешто ќе погреша, родителите често за казна го испраќаат во собата, но не е паметно така да постапувате и со кучето. Местото за спиење треба да биде место што го сака кучето – таму го чешкате, таму добива слатки и играчки.

5 Не реагирајте на лаењето, без разлика колку и да ви пречи. Кога кучето лае, немојте да го замолчувате со викање, чешкање или со подарување внимание. Едноставно, игнорирајте го.

6 Не ставајте ја вашата рака во устата на кучето. Кога тоа е мало, сопствениците често си играат така што дозволуваат да им ги грицка прстите или дланката. Доколку таквата навика продолжи и кога кучето ќе порасне, тоа може да биде проблематично. Затоа, забранувајте му на кучето да гризе или да си игра со кој било дел од вашето тело, за да не дојде до несакани последици.

Погодици | А.М.Б.

СОБНО ЦВЕЌЕ ИДЕАЛНО ЗА МАЛИ СТАНОВИ

Многумина сакаат дом украсен со цвеќе, но поради многу обврски или мали станови, не можат да се одлучат за овој вид хоби и декорација.

Според магазинот „Убави домови“, овие цвеќиња не бараат многу простор и време за нега и за полевање, а совршено се вклопуваат во секој дом.

АНГЛИСКИ БРШЛЕН

Иако е отровен, овој бршлен е многу декоративен и може да го збогати секој животен простор. Ако во станот имате полици, би требало да размислите за ова цвеќе. Англискиот бршлен е симбол на љубовта и на пријателството.

ФИЛАДЕНДРОН

Спаѓа во декоративните цвеќиња кои одлично го поднесуваат животот во затворени простори, како што се станови или канцеларии. Многу лесно може да се вклопи во ентериерот и се полева со вода исклучиво кога земјата во саксијата е сува. Не бара многу светлина, така што секој агол во станот може да биде совршен за него.

ФИКУС ЕЛАСТИКА

Ова е можеби најпознатиот вид фикус кој може да се види во секој стан. На ова цвеќе му е потребно многу светлина, затоа би требало да биде во близина на прозорец. Потребно е да се полева со вода еднаш неделно. ■

ТЕЛЕВИЗОР ШТО МОЖЕ ДА ГО СВИТКАТЕ ВО РОЛНА

Корејскиот производител „**ЛЦ**“ подготвува нов екран од 55 инчи, кој лесно може да го свиткате во ролна, без да го оштетите. Не се работи за целосен телевизор, бидејќи ги нема потребните антени и дигитални приемници, но секако би можел да му се приклучи приемник. Се работи за **ОЛЕД** екран.

Ваквите екрани се за секој што сака да го премести својот телевизор, да го однесе на викендичка, но и за професионалците кои работат со видео... Ваквиот екран ќе биде многу полесно пренослив, а ќе има доволна големина за да имаат и режисерот и камерманите убав поглед на она што се снима во моментот.

Овие модели ќе бидат пуштени во продажба во 2017 година.

СЛУШАЛКИ ГО ПРЕНЕСУВААТ ЗВУКОТ ДИРЕКТНО ВО ЧЕРЕПОТ

„**Студио банана тингс**“ ги произведе **слушалките „бет-бенд“**, кои ви овозможуваат да слушате без надворешно уво.

Тие се поврзани преку блутут до компјутер или до мобилен телефон, а се напојуваат со вградена литиум-јонска батерија. Ова му овозможува на корисникот шест

часа аудиостриминг. Уредот, исто така, има вграден микрофон за двосмерна комуникација на телефон, во случај ако некој ви се јави, па дури и за играње видеоигри.

Цената на овие слушалки изнесува околу 150 американски долари.

НА САЕМОТ ЗА АВТОМОБИЛИ ВО ФРАНКФУРТ, „БЕНТЛИ“ ГО ПРЕТСТАВИ МОДЕЛОТ „БЕНТАЈГА“

Автомобилскиот пазар во последните неколку години целосно е во знакот на урбаните теренци. Додека многумина го критикуваат овој тренд, сега и луксузните производители започнаа да се натпреваруваат во својата класа. Компаниите „Мерцедес-Мајбах“ и „Ролс-Ројс“ наголемо работат на своите адути, меѓутоа британската автомобилска компанија за производство на луксузни автомобили предничи пред конкуренцијата, бидејќи на Саемот за автомобили во Франкфурт го претстави својот модел „бентајга“ во конкуренција на урбани теренци

АВТОМОБИЛИЗАМ

СЕТА МОЌ И ЛУКСУЗ ПРЕТОЧЕНА ВО НОВИОТ МОДЕЛ НА „БЕНТЛИ“

Подготви | **Бојан Момировски**

„**Бентајга**“ во секој сегмент и без дилема е најмоќниот, најлуксузниот и најексклузивниот модел во оваа класа. Кога станува збор за дизајнот, новото милениче на „**Бентли**“ го следи концептот „ЕХП 9 Ф“ од 2012 година, но сепак, предната маска многу потсетува на „**Континентал ГТ**“. Урбаниот теренец доби **ЛЕД** фарови, предни цевки за вшмукување во облик на буквата „**В**“ како и мускулист страничен изглед.

На кровот се монтирани носачи кои се изработени од алуминиум, а во стандардна опрема купувачите ќе добијат и панорамски поглед кој покрива повеќе од 60 проценти од кровот поделен на два панела. На нив е вградена и електронска заштита од сонце.

Надворешниот изглед нема многу да ги воодушеви префинетите вкусови, но од „**Бентли**“ препорачуваат дека

поради тоа што се заменети челичните делови со алуминиумски, автомобилот е полесен за 236 килограми.

Во внатрешноста, традиционално се искористена кожа, дрво и метални елементи. Вграден е нов мултимедијален систем со екран во боја од 10,2 инчи со оперативен систем андроид, вифи и блутут. Во предните седишта се вградени масажери, грејачи и вентилација како и 22 позиции за приспособување. Од останатите системи кои „**Бентли**“ ги вградила во новиот модел, вредно е

да се споменат системот за предупредување за напуштање на линијата на движење, системот за предупредување на мртов агол, препознавање на сообраќајните знаци, темпомат, и системот за помош при паркирање кој најпрвин го јавува соодветното место за паркинг.

Стандардниот модел „бентајга“ ќе се произведува со пет седишта, а може да се добие и со четири, додека од следната година ќе се нуди и модел со три реда седишта.

И покрај тоа што „**Бентли**“ ја намали вкупната тежина, таа изнесува 2400 килограми, што не преставува голем проблем бидејќи „**бентајга**“ е придвижен од 12-цилиндричен шестлитарски мотор со 600 коњски сили и 898 њутн-метри најголем вртежен момент. Во комбинација со осумстепен автоматски менувач, забрзувањето од 0-100 километри на час изнесува само четири секунди, додека максималната брзина е 300 километри на час.

Сета оваа сила и моќ има своја цена, па така потрошувачката на гориво во урбан режим на работа изнесува повеќе од 20 литри на 100 километри, додека на отворен пат и комбиниран режим изнесува околу 14 литри.

Иако моделот „**бентајга**“ не е замислен за оние што се загрижени за цената на горивото, компанијата „**Бентли**“ во иднина ќе нуди и дизелска и хибридна верзија.

Испораката на овој најлуксузен урбан теренец ќе започне на почетокот на 2016 година по цена не помала од 180.000 евра. ■

МАКЕДОНЦИТЕ И ЛИГАТА НА ШАМПИОНИТЕ

СЕ ЧЕКА ЧЕТВРТИОТ МУСКЕТАР

Во новото издание на Лигата на шампионите игра само еден македонски репрезентативец, Аријан Адеми, кој е капитен на Динамо Загреб. Фудбалер кој посакува реприза на подвизите на Дарко Панчев, Илија Најдоски и на Горан Пандев, трилингот македонски асови кои го освоија највредниот европски клупски трофеј. Македонија веќе шеста сезона го чека четвртиот мускетар со популарниот „ушко“ во рацете

Пишува | Зоран Појовски

Лигата на шампионите во фудбал ја имаше премиерата, а новото издание на луксузното натпреварување почна со учество на само еден македонски репрезентативец, Аријан Адеми. Динамо Загреб, каде капитен е Адеми, ќе има тешка задача да се избори за пласман понатаму во конкуренција на Арсенал, Баерн и Олимпијакос.

Македонија досега никогаш немала екипа во фазата по групи во елитното европско клупско натпреварување. На тоа чека од 1992 година, кога почна новиот формат на Лигата на шампионите, но може да се пофали со тројца лауреати, кои ја имале честа да го кренат вредниот трофеј. Се чека четвртиот мускетар, односно македонски играч кој ќе се искачи на европскиот врв, бидејќи засега е незамисливо тоа да го стори македонска екипа.

ПАНЧЕВ И НАЈДОСКИ ГО ПРОБИЈА МРАЗОТ ВО БАРИ

Дарко Панчев има посебно место во историјата на Црвена звезда и секако, во македонскиот фудбал, а заедно со Илија Најдоски се првите наши играчи што добиле трофеј од натпреварувањето на европските шампиони. Во 1991 година познато како Куп на европските шампиони, две сезони подоцна е преименувано според сегашниот формат во Лига на шампиони.

Во музејот на Црвена звезда, веднаш на самиот влез, ќе ве пречека фотографијата на Дарко Панчев и неговиот клучен удар од белата точка со кој беше решен победникот и шампионот во 1991 година. Црвено-белите на пенали го победија Олимпик Марсеј, а кулминацијата се случи во последната серија. Македонскиот ас и златна копачка на Европа во таа сезона, Дарко Панчев, беше ладнокрвен и немилосрден против Паскал Олмета. Погоди од белата точка за победа од 5-3 и голема радост на тогашниот југословенски првак, но и за двајцата македонски играчи во составот. И тоа многу влија-

телни, со голем удел во титулата на Црвена звезда. Панчев го делеше третото место со пет гола во тој циклус на КЕШ, а два беа посебно значајни. Еден му даде на Баерн во првиот полуфинален меч во Минхен, а вториот што не се брои во конечниот биланс на листата најдобри стрелци, но е историски, му го даде на Олмета во последната серија на пенали во финалниот меч во Бари.

„Никогаш немам трема, но тогаш како да ми се пресекоа нозете. Не одбрав страна, туку само го чекав Олмета да реагира. Кога видов дека не се мрда, само удрих по топката најсилно што можам. Ефектот е познат, а јас бев најсреќниот човек на светот. Постигнавме успех што е екстремно тешко да се повтори на овие простори. И во него се вградивме и јас и Илија Најдоски“, изјави Панчев во една пригода.

Најдоски во тој период беше столб на одбраната на Црвена звезда, бедем што тешко се пробива и еден од најдобрите играчи во таа доба. Миленик на навивачите, борец без мана, човек кој дава сè од себе за успех на екипата.

„Посебно е чувството кога ќе станете европски прваци во конкуренција на гиганти од калибарот на Баерн, Реал, Барселона... Засекогаш ќе го паметам 29 мај во Бари како вредна награда за вложениот труд. И за екипа која според квалитетот беше без конкуренција во Европа во тој период“, изјави Најдоски.

Трофејот во Бари и потоа, и на интерконтиненталниот куп во Токио, кога беше победен Коло, засекогаш ќе им остане во спомените на нашите двајца лауреати, кои први стасале до вредниот трофеј од КЕШ, сега познат како ЛШ.

БРАЌАТА БАБУНСКИ, ИЛИЕВ... ГЕНЕРАЦИЈАТА ШТО ДОАЃА ИМА ШТОФ ЗА ЕВРОПСКИ ТРОФЕЈ

Многу тешко е да се процени кој би можел да биде следниот македонски фудбалер што ќе му се радува на популарниот „ушко“, или на трофејот од Лигата на шампиони, но има добра подлога за тоа. Македонија има добра генерација млади фудбалери, кои ги учат најважните елементи од фудбалската игра во дел од најсилните клубови во Европа. Браќата Бабунски, Давид и Доријан од деца ги минуваат сите возрасни категории во шпанските гиганти Барселона и Реал Мадрид, Дејан Илиев веќе

бранеше во младинската Лига на шампионите за Арсенал. Екипи што се редовни учесници во ЛШ и постојани конкуренти за вредниот трофеј. Тука има уште талентирани македонски играчи, но предвидувањата се неблагоприятни. Од подвигот на Дарко и Илија во Бари до сензационалниот успех на Горан во Мадрид, минаа 19 години. Македонија го чека својот четврти мускетар со шампионскиот пехар во рацете, а во ова издание на Лига на шампионите, таква шанса ќе има само Аријан Адеми. ■

ПАНДЕВ СЕ КРУНИСА ВО НАЈГОЛЕМИОТ ЕВРОПСКИ ФУДБАЛСКИ ХРАМ

Горан Пандев стана третиот македонски фудбалер што се закирти со највредниот трофеј во клупскиот фудбал. И тоа го стори на еден од најголемите храмови на фудбалот на „Сантјаго Бернабеу“ во Мадрид, со победа против Баерн од 2-0. И одигра 79 минути во финалето како значаен шраф во машинеријата од Милано. До стандардно место во шампионскиот тим дојде со многу докажување, иако скептиците велеа дека нема да се избори за значајно место во ростерот на Интер под командата на Жосе Мурињо. Пандев се наметна со добра игра

и македонското знаме се појави на стадион на кој се играше финале во Лигата на шампионите и тоа на победничката страна. Горан гордо го развеа нашиот симбол, а Интер го нокаутира Баерн за трет трофеј во клупската историја. Пандев симболично стана третиот македонски играч

„Ова е остварување на сонот. Нешто што многумина го сонуваат, а малкумина имаат можност да го остварат и да му се радуваат. Посакувам да има уште македонски играчи што ќе стасаат до врвот на Европа“, беше изјавата на Пандев по триумфот на Интер на легендарниот стадион „Сантјаго Бернабеу“ во Мадрид.

што може да се пофали дека го имал во своите раце највредниот клупски трофеј во Европа. Подоцна и Интер го освои Интерконтиненталниот куп, а Пандев се радуваше на оваа титула, како што се радуваа Панчев и Најдоски 19 години претходно.

ВРЕМЕПЛОВ

18 септември 1944 год.

Германските единици повлекувајќи се од Грција упаднале во Струмица, но не успеале да воспостават окупаторска власт, ниту да ги оневозможат органите на народната власт да ја извршуваат својата должност.

20 септември 331 пр.н.е.

На реката Тигар, во Месопотамија, војската на Александар Македонски се судрила со главнината на персиската војска на царот Дариј III. Персијците имале околу милион војници, а Александар Македонски помалку од 50.000. Овој судир во историјата е познат како „Битка кај Гавгамела“.

22 септември 1862 год.

Американскиот претседател Абрахам Линколн објавил декрет според кој од 1 јануари 1863 година на сите американски робови им се дава целосна слобода. Тоа било резултат од долготрајната борба на прогресивните сили на Американската граѓанска војна, кој барала брза и неодложна акција за ослободување на обесправените црнци.

23 септември 1903 год.

Над селото Цапари, на Пелистер, се водела последната востаничка битка (Пелистерна битка) во Битолско, во времето на Илинденското востание. Во борбата против османлиската војска загинале 48 востаници.

24 септември 1908 год.

Во Солун, во кафеаната „Бошњак-ан“, терористи-платени врховисти извршиле неуспешен атентат врз големиот македонски револуционер Јане Сандански. При атентатот две лица од придружбата на Сандански биле смртно погодени.

АВТОР: НИКОЛА ПЕТ- КОВСКИ	НАСЛЕД- НИК НА ПРЕСТО- ЛОТ	ПОЧИТ- УВАЖУ- ВАЊЕ	СТАП ЗА БОДЕЖЕ ДОБИТОК (МН.)	СТАС. ФИГУРА ФОРМА НА ТЕЛО (МН.)	КОРИЦА ЗА МЕЧ	ПРИСТА- НИШТЕ ВО АЛЖИР	ВИД ГРЕЈНО ТЕЛО (МН.)	НА ДРУГ НАЧИН	ИВАН ИВА- НОВСКИ
ДЕЛ ОД ОБЈЕКТ СОБА, ОД- ДЕЛЕНИЕ (МН.)									
УГОСТИ- ТЕЛСКИ ОБЈЕКТИ, ГОСТИЛ- НИЦИ									
ОГРАДА ИЛИ МОСТ ОД ДРЕВ- НИ СТОЛ- БОВИ									МАТЕРИ- ЈАЛ ЗА ВЕШТАЧ- КИ СКО- КАЛНИЦИ
ЈУНАЧКИ ЕПОС, ПОЕМА					АВТОМО- БИЛИСТОТ ЛАУДА ВИД ЛЕК (МН.)				
„БЕЛИОТ“ СПОРТ						СТРАНА НА СВЕТОТ			
СТАРА МЕРКА ЗА ТЕЖИНА (МН.)				ЦРНА ШУМСКА КРЕДА		ЗЕМЈО- ДЕЛСКА АЛАТКА		ЕЛЕКТРОН	
ЛАНА ТАРНЕР			ВИД ЕКС- ПЛОЗИВ ТЕМПО					ЖЕНСКО ИМЕ	
КИСЛОРОД		ЧОВЕЧКИ ТЕЛА	НЕНАМЕТЛИ- ВОСТ, ОД- МЕРНОСТ						
НОВИ САД			СПРАВА, НАПРАВА АВАРИ						
ОТРОВЕН АЛКАЛОИД ВО БИЛ- КАТА СА- МАКИТКА				Н					АРТИЛЕ- РИСКО ЗРНО
ЕДЕН БАЛ- КАНСКИ НАРОД					АВСТРИЈА	ЈАПОНСКИ ЗИМСКИ СКИЈАЧКИ ЦЕНТАР	„КИЛО- ГРАМ“	КОРОВ ВО ЖИТОТО	
АМЕРИ- КАНСКИ АРТИСТ ПИТЕР				СЕВЕР	СОМБОР	ЧИФТ, ДВОЈКА	ВИД СТА- РИНСКИ МЕЧ		
СПЕЦИЈАЛ- НИ ПРА- ТЕНИЦИ								АМПЕР	ДРЖАВА ВО АЗИЈА
ДРАГАН НИКОЛИК			РУСКИ БИ- ОЛОГ АЛЕК- САНДАР ИВАНОВИЧ ЗОШТО?						
„НАРОДНО- ОСЛОБО- ДИТЕЛЕН ОДЕОР“				МУЗИЧКО СЦЕНСКО ДЕЛО	ОТИС ТОРП				
ХРОНО- ЛОШКИ СЛЕД НА НАСТАНИ									
ОСНОВАЧ НА МА- НАСТИР								МОДЕЛ НА „ФОРД“	

РЕШЕНИЕ: ПРОСТОРИИ, РЕСТОРАНИ, ЕСТАКАДА, СПЕВ, ОКИ, ИЛА, Е, ЛТ, ТРОТИЛ, О, ТРИПОВИ, КА
НС, АПАРАТ, АКОНИТИН, СРЕИ, А, КТ, ЛОР, С, ЛАР, ЕМИСАРИ, А, ДН, ОПАРИН, НОО, ОПЕРА, ИСТОРИЈАТ, КИТИОП, КА

ТВТЕКА

СÈ Е ИСТО, ПА И НЕА ЈА ИМА

Здраво телефанатици. Истовремено, супер, интересно и трагично во Македонија е што работите што ги пишувате се безвременски. Супер затоа што делото ви е безвременно, интересно затоа што во работи што сте ги пишале пред десет години, може да се пронајдете и денес, трагично баш од таа иста причина.

Во случајов, си прочитав еден од првите мои текстови за теветекава, напишан некаде пред малку повеќе од две години. Таму зборувам за жените што мислат дека ја имаат истата болест ко Бенџамин Батон. Ама не сфаќаат дека тоа, е сепак, болест.

Жени што упорно сакаат да се на телевизија, а со години немаат оставено ништо посебно од себе. Со години си се провлекуваат со својата безличност. И на ниедна не ѝ текнало дека, еј, телевизиите може да ти понудат, ама замисли, ти можеш и да одбиеш.

Баш во тој текст и меѓу тие примери на парамециуми (не вела амеби, зашто тие барем постојано си го менуваат изгледот, не се постојано нозе) ја набројав и денешнава моја болка.

Конечно се врати еден одличен квиз на програмата, па и тоа мораше да се запустат со водителката. Кај може сè да е во ред, многу убаво ќе ни дојде наеднаш, кај сме ние така навикнати.

Со истата таа глупава, разбушавена фризура од ерата на дискотеките, со истиот тој надрзлив глас и со истите фрази, со истата таа „како можеше во 2015 година да купиш таква“ облека.

Ако не ви текна досега, не ви кажувам која е и на која телевизија, пуштете малку, гледајте квиз, размрдајте го мозокот. И онака еден ни е.

Малиот брат

facebook

Katica Janeva feeling special

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

Шо кога имав 5ка по Географија, тие што имаа 2ки го прошетаа цел свет.

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

Совет како собата да ви изгледа почисто: Изгасете светло...

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

на 25 не си премлад за да бидеш родител туку пресиромашен.

Досадна си ко реклама на YouTube.

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

На 9 луѓе им се допаѓа ова.

Напиши коментар ...

Што ќе се случи ако земјата се врти 30 пати побрзо?

– Ќе има плата секој ден, а жените ќе искрватат.

• • •

Влегува Трпана кај директорот:

– Директоре, ќе сакате да ми позајмите 100 евра ќе ви ги вратам кога ќе можете!

• • •

Наброј 5 диви животни.

– Волк, лисица и три мечки!

• • •

Што е тоа што им се случува секој месец на жените и завршува за 5 – 6 дена?

– Платата на мажот...

• • •

Мајката го бања малиот Трпе.

Овој си ги пипа тестисите:

– Мамо, мамо, ова ми е мозокот!?

– Сè уште не, сине!

ИНТЕГРАЛЕН ЛЕБ СО СЕМКИ

СОСТОЈКИ:

- 1 шолја (250 грама) интегрално брашно
- 3 шолји (750 грама) бело брашно
- 1 сув квасец
- 5 лажици мелен сусам
- малку семки од сончоглед
- 60 грама растопен путер (по желба)
- 180 мл јогурт
- 1 чаша вода (околу 200 мл)

ПОДГОТОВКА:

- Од сите состојки замесете тесто. Оставете го да нарасне околу половина час.

Распескајте го во тавата. Печете го на 200 степени околу 30 минути.

Размерот меѓу белото и интегралното брашно зависи од вашите навики на јадење.

БлокМАКС

Безбеден и ефикасен при различни типови болка!

- ✓ главоболка
- ✓ болка во грбот
- ✓ мускулни болки
- ✓ ревматски болки
- ✓ забоболка

BlokMAX
200 mg филм-обложени таблети

BlokMAX forte
400 mg филм-обложени таблети

Пред употреба внимателно да се прочита упатството! За индикациите, ризикот од употребата и несаканите дејства на лекот консултирајте се со Вашиот лекар или фармацевт.

RULES ARE TO
BE BROKEN, THE HEART
IS TO OPEN!
FOR THOSE
WHO SEEK
FREEDOM

НОВО!

ДАБ ЛИМЕНКА ОД 0.5Л

WWW.ZLATENDAB.COM.MK